

XOCALI

XX ƏSRİN SOYQIRIMI

KHOJALY

Genocide of the 20th century

ХОДЖАЛЫ

Геноцид XX века

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

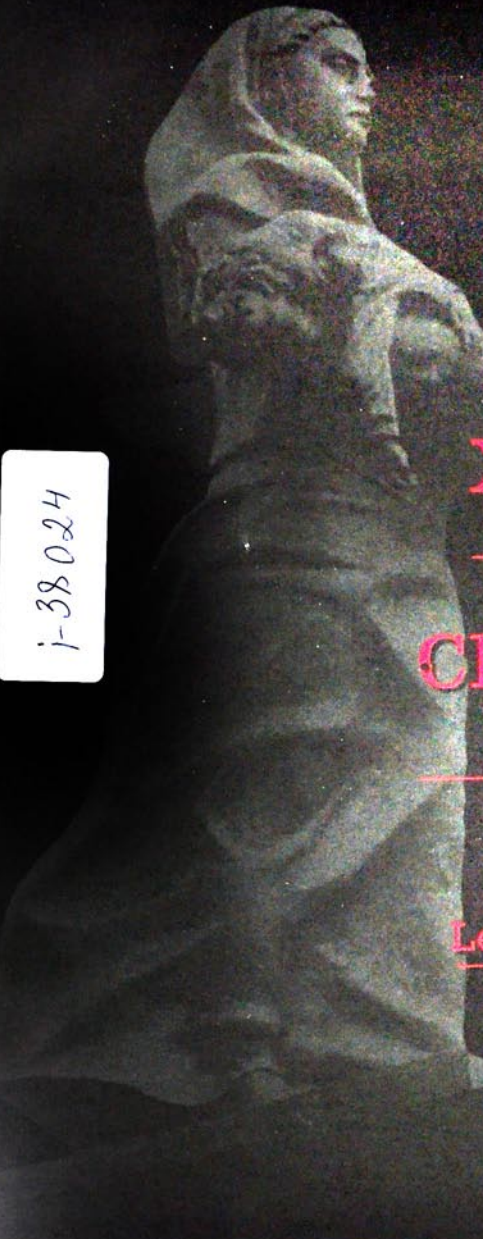
KHODJALY

Génocide du XXe siècle

خوجالي

مذبحة القرن العشرين

i-38024

26-II-1992

XOCALI
XX əsrin soyqırımı

26-II-1992

KHOJALY
Genocide
of the 20th century

26-II-1992

ХОДЖАЛЫ
Геноцид XX века

26-II-1992

CHODSCHALI
Völkermord
des XX. Jahrhunderts

26-II-1992

KHODJALY
Le génocide du XXe siècle

26-II-1992

خوجالي

مذبحة القرن العشرين

**Azərbaycan Respublikası
Prezidenti Administrasiyası
İctimai-siyasi
məsələlər şöbəsinin
və AZƏTAC-ın
birgə layihəsi:**

Layihənin rəhbərləri:

Əli Həsənov

*President Administrasiyasının
şöbə müdiri, professor*

Aslan Aslanov

AzƏTAC-ın Baş direktoru

Tərtibçi redaktorlar:

Ərəstan Məhdiyev

*President Administrasiyasının
şöbə müdirinin müavini*

Vüqar Əliyev

*President Administrasiyasının
sektor müdiri*

Dəğbəyi İsmayilov

AzƏTAC-ın Baş direktorunun müavini

Texniki redaktorlar:

Cavan Ağayev

Vüqar Əmrullayev

**Joint project
of the socio-political
affairs department
of the Presidential
Administration and
AZƏTAC:**

Project managers:

Professor Ali Hasanov

*head of department
at the Presidential Administration*

Aslan Aslanov

Director General of AZƏTAC

Compiling Editors:

Arazın Məhdiyev

*deputy head of department
at the Presidential Administration,*

Vugar Əliyev

*head of section
at the Presidential Administration,*

Dəğbəyi İsmayilov

deputy Director General of AZƏTAC

Technical Editors:

Javanı Ağayev

Vugar Əmrullayev

Translators:

Cavid Səfərov (rus)

Firudin Ağazadə (ingilis)

Səlahət Yusifov (alman)

Fəramaz Bağırov (fransız)

Əhməd Sami (ərəb)

Rəssam: Əlibar Aslanov

Dizayner: İsgəndər Nəcəfzadə

Translators:

Javid Səfərov (russian)

Firudin Ağazadə (english)

Səlahət Yusifov (german)

Fəramaz Bağırov (french)

Əhməd Sami (arabian)

Artist: Əlibar Aslanov

Designer: İsgəndər Nəcəfzadə

Fotoşkillər Azərbaycan Respublikası Milli Təhlükəsizlik, Daxili İşlər nazirliklərinin, Baş Prokurorluğun, Hərbi Prokurorluğun, Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin, Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının, Milli Arxiv İdarəsinin, Xocalı, Şuşa, Xocavənd rayonları icra hakimiyyətlərinin və AZƏTAC-ın arxivlərindən götürülmüş, Müəllif Hüquqları Agentliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Photos were taken from archives of the ministries of National Security and Internal Affairs, the Office of the Prosecutor General, the Office of the Military Prosecutor, the State Committee on Refugees and Internally Displaced Persons, the State Commission on Prisoners of War, Hostages and Missing Persons, the National Archives Department, the executive authorities of Khojaly, Shusha and Khojavand regions, and AZƏTAC; and were authorized by the Azerbaijan Copyright Agency.

Layihənin müəlliflərindən

Azərbaycanın XX əsr tarixinin ən faciəli sənədlərindən biri olan Xocalı soyqırımının 20 ili tamam olur. İyirmi il əvvəl – 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistan silahlı qüvvələri keçmiş sovet ordusunun Xankəndi şəhərində yerləşən 366-cı motoatıcı alayının ağır texnikasının və sənəi heyətinin köməyi ilə Xocalı şəhərinə hücum edərək azərbaycanlılara qarşı soyqırım törətmişlər. Şəhər darmadağın edilmiş və talanmış, dinc əhaliyə amansızlıqla divan tutulmuş, 613 nəfər qətlə yetirilmiş, meyitlər təhqir olunmuş, 1275 nəfər girov götürülmüş və igəncələrə məruz qoyulmuşdur.

Miqyasına və dəlqətlərinə görə Xocalı qırğını təkcə Azərbaycan xalqına qarşı deyil, insanlıq əleyhinə törədilmiş soyqırımdır. Bu faciənin soyqırımı olduğunu BMT-nin Soyqırımı Cinayətlərinin Qarşısının Alınması və Cəzalandırılması haqqında Konvensiyasının, Ümumdünya İnsan Haqları Bəyannaməsinin, Vətəndaş və Siyasi Hüquqlar barədə Beynəlxalq Səzişin, Fövqəladə Vəziyyətlərdə və Hərbi Münaqişələr Zamanı Qadınların və Uşaqların Müdafiəsi Bəyannaməsinin, Yuqoslaviya Beynəlxalq Cinayət Tribunalı Nizamnaməsinin, Ruanda Beynəlxalq Cinayət Tribunalı Nizamnaməsinin, Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 1998-ci il 26 mart tarixli Fərmanının müddəaları təsdiq edir.

Azərbaycan dövləti və hökuməti, Heydər Əliyev Fondu və digər qeyri-

hükümet teşkilatları, diaspor kurumları Xocalı faciəsi ilə bağlı hesabatların dünya ictimaiyyətinə daha geniş coğrafiyada çatdırılması, onun soyqırım aktı kimi tanıdılması istiqamətində fəaliyyətin oriyentirlərini də ulu öndərimiz Heydər Əliyev yenidən siyasi hakimiyyətdə qayıtdıqdan sonra müəyyənləşdirmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə 1994-cü ildə Milli Məclisin Xocalı soyqırımının müzakirəsinə hesər olunmuş xüsusi iclası keçirilmiş, hər il fevralın 26-nın "Xocaların soyqırımı günü" kimi qeyd olunması barədə qərar qəbul edilmişdir. Prezident Heydər Əliyev 1997-ci il fevralın 25-də hər il fevralın 26-sı saat 17:00-də Azərbaycanın bütün srazisində "Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə etirəm əlaməti olaraq sükut dəqiqəsi elan edilməsi haqqında", 1998-ci il martın 26-da "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" fərmanları imzalamış, 2007-ci ildə Milli Məclis Xocalı soyqırımının 15 illiyi ilə əlaqədar geniş qərar qəbul etmiş, Prezident İlham Əliyev "Xocalı soyqırımının yitirməsi ilə əlaqəli haqqında" 2012-ci il yanvarın 17-də Sərəncamı vermişdir.

Xocalı faciəsinin beynəlxalq səviyyədə soyqırım kimi tanıdılmasında Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, İslam Konfransı Gənclər Forumunun mədəniyyətəsrarəsi dialoq üzrə baş əlaqələndiricisi Leyla xanım Əliyeva tərəfindən 2009-cu ildə irəlilə sürülmüş "Xocalıya ədalət" beynəlxalq kampaniyasının mühüm rolu olmuşdur. Hazırda dünyanın 35-dən çox ölkəsində uğurla həyata keçirilən bu kampaniya çərçivəsində görülən işlərin noticəsində İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvü olan 51 ölkənin parlament nümayəndə heyəti bu il yanvarın 31-də Xocalı faciəsinin beynəlxalq səviyyədə soyqırım kimi tanınmışdır.

Artıq Xocalı soyqırımının beynəlxalq miqyasda tanınması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər yeni mərhələyə qədəm qoymur. Bu mərhələdə Xocalı soyqırımı ilə bağlı məlumatların, faktların, fotoskillərin ədqəylijinə xüsusi diqqət yetirilməlidir ki, düşmənlərimiz bundan əleyhimizə istifadə edə bilsinlər. Bu kitab-albom da həmin məqsədlə hazırlanmışdır.

26-II-1992
XOÇALI
XX əsrin soyqırımı

1992-ci il
fevralın 25-dən 26-na
keçən gecə
erməni silahlı
güvənləri keçmiş
sovet ordusunun
Xankəndi şəhərində yerləşən
366-cı motoatıcı alayının
zirehli texnikası və
hərbi heyətinin köməyi ilə
Xoçalı şəhərini işğal etmişlər.

Hücumdan əvvəl, fevralın 25-i axşamdan başlayaraq şəhər saat 5 radələrindəki topla-
dan və ağır zirehli texnikalardan şiddətli atış-
tulan şəhər darmadağın edilmiş və yandırıl-
mışdır. Həmin vaxt üç istiqamətdən hücumu
məzur qalan Xoçalıda olan təqribən 2500
nəfər əhali şəhəri tərk edərək Ağdam rayonu
istiqamətində qaçmağa məcbur olmuşdur.

Lakin əhalinin qarşısı erməni silah-
lı dəstələri və motoatıcı alayın hərbiçiləri
tərəfindən kəsilərək güllələrə tutulmuşdur.
Xoçalılıların çox hissəsi məhz Özgərən-
Naxçıvanik düzündə xüsusi qəddarlarla məhv
edilmişdir.

Soyqırımının statistikası

613 nəfər xüsusi amansızlıqla və işgəncə verilməklə öldürülmüşdür.

Onlardan:

qadınlar – 106 nəfər;

uşaqlar – 63 nəfər;

qocalar – 70 nəfər.

8 ailə tamamilə məhv edilmişdir.

25 uşaq hər iki valideynini itirmişdir.

130 uşaq valideynlərindən birini itirmişdir.

487 nəfər, o cümlədən 76 uşaq ağır yaralanmışdır.

1275 nəfər girov götürülmüşdür.

Girov götürülənlərdən 150 nəfərin taleyi indiyədək məlum deyildir.

Dövlətin və əhalinin əmlakına 1992-ci il aprelin 1-nə olan qiymətlərlə 5 milyard rubl dəyərində ziyan vurulmuşdur. Bu rəqəmlər Ermənistanın Azərbaycana qarşı 1988-ci ildən başlayaraq mərhələlərlə həyata keçirdiyi soyqırımı siyasətinin ən qanlı səhifəsini əks etdirir.

Nə üçün məhz Xocalı!

Ermenistan silahlı qüvvələrinin Xocalıya hücumunu şəhərin coğrafi mövqeyi şərtləndirirdi.

Xocalı Dağlıq Qarabağda Sərədan sonra azərbaycanlıların ikinci böyük yaşayış məntəxpəsidir. Xocalı 1990-cı ildə işğal statusu almışdır. 1991-ci ilin statistikasına görə şəhərdə 7 min nəfər əhali yaşayırdı. Xocalı Xankəndindən 10 kilometr şimal-şərqdə, Qarabağ dağ sırtlarında və Ağdam-Şuşa, Oğuzaran-Xankəndi yollarının kəsişməsində yerləşir. Dağlıq Qarabağda yeganə hava limanı da Xocalıdadır.

Xocalı azərbaycanlıların tarixən məskunlaşdığı ərazidir və qədim tarixi abidələr müdaxilə qalmışdır. Xocalının yaxınlığında bizim e.ə. XIV-VII yüzillərə aid edilən Xocalı-Gədəbəy mədəniyyətinin abidələri yerləşir.

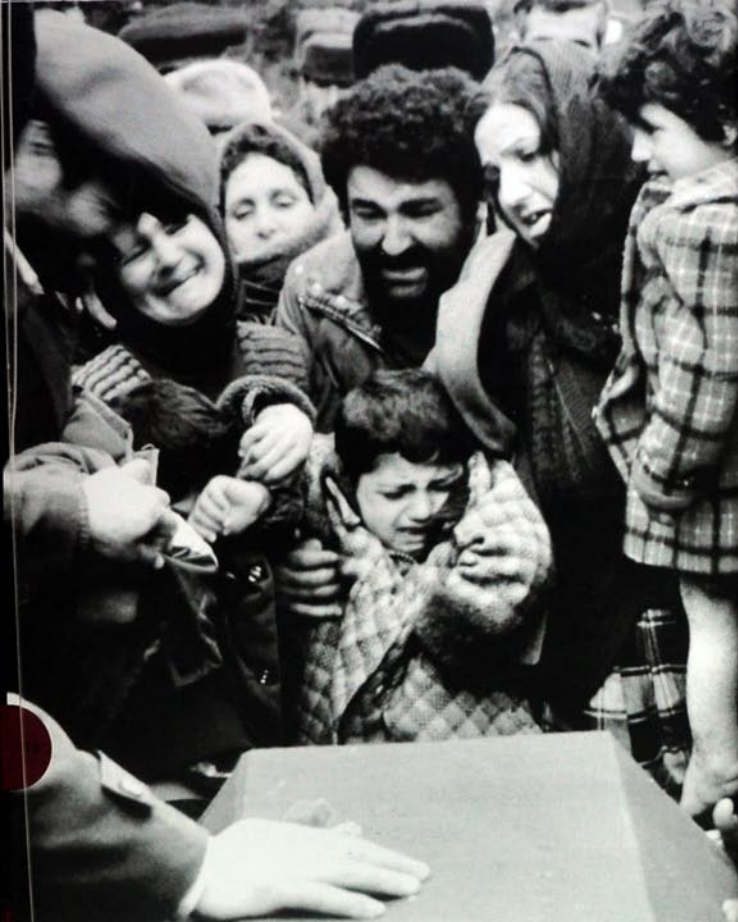
Burada son bürünc və ilkin dəmir dövrlərinə aid dəfn abidələri – daş qutular, kərqanlar və nekropollar tapılmışdır. Həmçinin burada memarlıq abidələri – dairəvi qəbir (1356-1357-ci illər) və məzarlıq (XIV əsr) vardır. Arxeoloji qazıntılar zamanı müxtəlif növ daş, bürünc, sümük bəzək əşyaları, gildən ev əşyaları və s. tapılmışdır.

Əhali əsasən üzümçülük, heyvandarlıq, arıçılıq və əkinçiliklə məşğul olmurdu. Şəhərdə toxuculuq fabriki, 2 orta məktəb və 2 natamam orta məktəb var idi.

Son illərdə bəy vermiş hədocalıqlarla əlaqədar olaraq Fərqansudən (Özbəkistan) qaçqın düşmüş 54 məşhəri türki ailəsi, həmçinin Ermənistanlıdan və Xankəndidən qovulmuş azərbaycanlıların bəzilərini şəhərdə məskunlaşmışdılar.

Sonralar erməni tərəfi etiraf etmişdir ki, onların əsas vəzifəsi Xankəndi plitadarmının məhv edilməsi, bu məntəqədən keçən Dağazan-Xankəndi yolunun bəşadılması, azərbaycanlıların məzarlıqda olan hava limanının ələ keçirilməsi idi.

i-38024

İRAN VƏ ERMƏNİSTAN

Xocalı 1991-ci ilin oktyabrından blokada idi. Oktyabrın 30-da avtomobil zlaqəsi kəsilmiş və yeganə nəqliyyat vasitəsi vertolyot qalmışdı. Xocalıya sonuncu vertolyot 1992-ci il yanvarın 28-də gəlmişdi. Şuşa şəhərinin sonuncu milli vertolyotunu vurulması və notədə 40 nəfərin həlakından sonra isə bu zlaqədə kəsilmişdi. Yanvarın 2-dən Şuşaya elektrik enerjisi verilmirdi. Şəhər ancaq şəhərin qalırmaqlığı və müdafiəçilərin cəsarətlə sığınacaqda yaşayır və müdafiə olunurdu. Şəhərin müdafiəsi əsasən atıcı silahlarla silahlanmış yerli özünümüdafiə dəstəsi, milis və Milli Ordunun döyüşçülərindən təşkil olunmuşdu.

Fevralın ikinci yarısından başlayaraq Xocalı erməni silahlı dəstələrinin mühasirəsinə alınmışdı və hər gün topardan, ağır silahlardan atışılaraq, erməni dəstələrinin həmlələrinə məruz qalırdı.

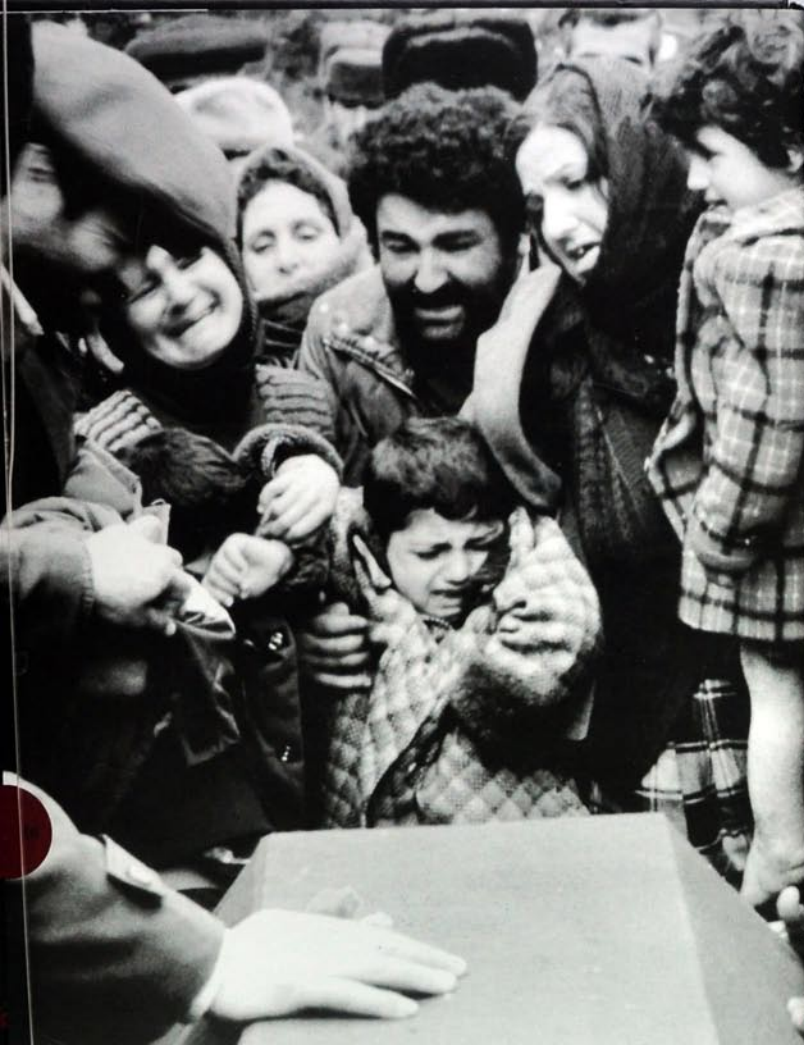
Xocalıya hücumə hazırlıq fevralın 25-də axşam 366-cı alayın hərbi texnikasının döyüş mövqelərinə çıxması ilə başlamışdır. İlk növbədə şəhərdə yerləşən kazarma və müdafiə nöqtələri dağıdılmışdı. Piyada hissələrinin şəhərə fevralın 26-ı saat 1-4 arası girmişdir. Sonuncu müdafiə nöqtəsi saat 7-də məhv edilmişdir.

Bu hadisələr regiona İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Əli Kəbir Vilayətinin vasitəçilik missiyası ilə səfəri gətirmişdir. Fevralın 25-də Azərbaycan

rəhbərləri ilə görüşən iranlı nazir fevralın 27-də Dağlıq Qorbağa, sonra isə Ermənistan səfər etmişdi. Bununla şübhəli tərsiflərin razılığı ilə fevralın 27-dən martın 1-dək itqanlı atışma kəsin olmuşdü. Lakin səfərin bəhdlikləsi fevralın 27-28-dən erməni silahlı dəstələrinin bəhdlikləsi fevralın 25-də axşam Xocalıya bütün itqanlılıqların hücumə keçməsi.

Hesmin gəlməklə Azərbaycan qüvvələri Xocalı sakinlərinin köməyinə çıta bilmədi, hətta meyitlərin götürülməsi bəhdlikləsi mümkün olmadı. Bu zaman isə ermənilər meyitlərdə qalırmanı xocalıların axtarışını aparır, ağır edilənləri piyov götürür, itqanlılıqlarına məruz qoyurdular.

Fevralın 28-də tək bəhdlik yerli jurnalistlər də olan qrup iki vertolyotla azərbaycanlıların həlak olduqları yerə çıta bəhdlik. Gündükləri məruzə hamı dəbdəbdə gətirdi - dəbdəbdə cəhdliklərdə dəbdə. İkinci vertolyotun havadan müdafiəsinə baxınaraq, ermənilərin güclü atəşi altında ancaq 4 meyvəli götürməklə mümkün oldu. Martın 1-də yerli və xarici jurnalistlərin itqanlılıqların həlak olduqları yerə dəbdəbdə piyovun müdafiəsinə olmuşdur. Meyitlərin skəlpərinin götürülməsi, qatıqlarının və digər əşyaların kəsilməsi, götürmənin qurtarılması, stralaların kəsilməsi, çəyşəli bəhdlik və piyov yaratdır, ağır texnika ilə zərərli, yandırılma halları askar edilmişdir.

1-38024

İranın Xocalıya hücumu

Xocalı 1991-ci ilin oktyabrından blokadada idi. Oktyabrın 30-da avtomobil şərəfi kəsilmis və sığana nəqliyyat vasitəsi vertolyotla qalmışdı. Xocalıya sonuncu vertolyot 1992-ci il yanvarın 28-də gəlmişdi. Şəhə shterinin sənətində mülki vertolyotun vurulması və nəticədə 40 nəfərin həlakından sonra isə bu şlaq də kəsilmişdi. Yanvarın 2-dən şəhərə elektrik enerjisi verilmirdi. Şəhər ancaq ştalinin qəhrəmanlığı və müdafiçilərin cəsarətinə sayəsində yaşayıb və müdafiə olunurdu. Şəhərin müdafiəsi əsasən atəci silahlarla silahlanmış yerli özünümüdafiə dəstəsi, mülis və Milli Orduun döyüşçülərindən təşkil olunmuşdu.

Fevralın ikinci yarısından başlayaraq Xocalı erməni silahlı dşstələrinin mühasirəsinə alınmışdı və hər gün toplaqları, ağır texnikadan atışlara, erməni dşstələrinin həmlələrinə məruz qalırdı.

Xocalıya hücumu hazırlıq fevralın 25-də axşam 366-cı alayın hərbi texnikasının döyüş mövqelərinə çıxması ilə başlayılmışdır. İlk növbədə şəhərdə yerləşən kazarma və müdafiə nöqtələri dağıdılmışdı. Piyada hissələri şəhərə fevralın 26-ı saat 1-4 arası girmişdi. Sonuncu müdafiə nöqtəsi saat 7-də məhv edilmişdi.

Bu hadisələr regionu İran İslam Respublikasının xarici işlər naziri Əli Əkbər Vəliyevin vasitəçilik missiyası ilə səfəri günlərinə təsadüf etmişdir. Fevralın 25-də Azərbaycan

rəhbərləri ilə görüşən iranlı nazir fevralın 27-də Dağlıq Qarabağ, sonra isə Ermənistanı səfər etmişdi. Bununla əlaqələrd şəhərin razılığı ilə fevralın 27-dən martın 1-dək üçgünlük atışkəs elan olunmuşdu. Lakin səfərin təblikləsizliyinə təminat verməyən ermənilər beynəlxalq hüquq normalarını pozaraq fevralın 25-də axşam Xocalıya bütün istisqamətlərdən hücum keçdilər.

Həmin günlərdə Azərbaycan qüvvələri Xocalı sakinlərinin künsyını cəta bilmədi, hətta meyitlərin götürülməsi belə mümkün olmadı. Bu zaman isə ermənilər məşhərdə güzübməs xocalıların axtarışını aparır, askar edilənləri girov götürür, işğəncələrə məruz qoyurdular.

Fevralın 28-də işğəlmədə yerli jurnalistlər də olan qrup iki vertolyotla azərbaycanlıların həlak olduqları yərə çata bildilər. Cərdənlərin mənzərəsə həmmi dşşəstə gətirdi - dözənlək cəsədlər dəli idi. İkinci vertolyotun havadan müdafiəsinə baxmayaraq, ermənilərin güclü atəci altında ancaq 4 meşyini götürmək mümkün oldu. Martın 1-də yerli və xarici jurnalistlərin iştirakı ilə hədəf yerində daha dş dşşəstə vətənyət müqəddəs olunmuşdur. Meyitlərin skəplərinin götürülməsi, qılaqlarının və digər orqanlarının kəsilməsi, güzübməsi cəvərlməsi, ştralların kəsilməsi, cəvşəyli bəcaq və piftlə yaranları, ağır texnika ilə sızılməsi, yandırılma halları askar edilmişdir.

1992-ci ildə soyqırımı haqqında məqalələrin yazıldığından.

"Kua l'Eveneman" jurnalı (Paris), 25 fevral 1992-ci il: Ermənilər Xocalıya hücum etmişlər. Bütün dünya eybəcər hala salınmış məsuliyyətin şahidi oldu. Azərbaycanlılar yüzərlə insanın öldürüldüyü barədə xəbər verirər.

"Sədi Tayms" qəzeti (London), 1 mart 1992-ci il: Erməni sığınacaqçı yüzərlə ailəni məhv etmişlər.

"Faynemş Tayms" qəzeti (London), 9 mart 1992-ci il: Ermənilər Ağdamı tərəf gedən dəstəni güllələmişlər. Azərbaycanlılar yüzərlə cəssəd saymışlar.

"Tayms" qəzeti (London), 4 mart 1992-ci il: Öldürülənlərin çoxu eybəcər hala salınmışdır, körpü qızın amcaq başı qalmışdır.

"İzvestiya" qəzeti (Moskva), 4 mart 1992-ci il: Videokamera qulaqları kəsilmiş uşaqları göstərdi. Bir qadının sifətinin yarısı kəsilmişdir. Kişilərin kalpları götürülmüşdür.

"Faynemş Tayms" qəzeti (London), 14 mart 1992-ci il: General Polyakov bildirmişdir ki, 366-ci alayın 103 nəfər erməni hərbiçisi Dağlıq Qarabəgdə qalmışdır.

"Le Mond" qəzeti (Paris), 14 mart 1992-ci il: Ağdamda olan xarici jurnalistlər Xocalıda öldürülmüş qadın və uşaqlar arasında kalpları götürülmüş, dimaqları çıxarılmış 3 nəfəri görmüşlər. Bu, azərbaycanlıların təbliğati deyil, bu, realıqdır.

"İzvestiya" qəzeti (Moskva), 13 mart 1992-ci il: Mayor Leonid Kravets: Mən şəxsin tapədə yüzədlək meyit gördüm. Bir oğlının başı yox idi. Hər tərəfdə xüsusən qəddarlıqla öldürülmüş qadın, uşaq, qocalar görünürdü.

"Valer aktuel" jurnalı (Paris), 14 mart 1992-ci il: Bu "müstər regionda" erməni silahlı dəstələri Yaxın Şərqləndə gələcəklə birlikdə miqyas texnika-ya, o cümlədən vertolyotlara malikdirlər. ASALANIN Suriya və Livanda hərbi düşərgələri və silah anbarları vardır. Ermənilər yüzləndə artıq müsəlman kəndlərində qırğınlar törədərək Qarabəgdəki azərbaycanlıları məhv etmişlər.

R. Patrik, İngiltərənin "Fant məcn rnyus" təşəkkülünün jurnalisti (hadisə yerində olmuşdur): Xocalıdakı vəhşətlərə dünya ictimaiyyətinin gözündə heç nə ilə bəq qazandırmıq olmaz.

"Memorial" hüquq-müdafiə mərkəzinin hesabatından: Erməni silahlı dəstələri və 366-cı motorcu alayın şəxsi heyəti Azərbaycanın yayqay məntəqələrinin atəşə tutulmasında iştirak etmiş üzvləri Xocalı şlherində törədilmiş vandalizmin əsas cinayətkarlarıdır.

Xocalı soyqırımında iştirak etmiş ermənilərin və onların kömsəkçilərinin hərəkətləri insan hüquqlarının kobud pozulması, beynəlxalq hüquqi aktlərə - Cenevrə Konvensiyası, Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi, Vətəndaş və siyasi hüquqlar barədə Beynəlxalq Səziş, Fövqəladə vəziyyətlərdə və hərtəhlə münasirətlər zamanı qadınların və uşaqların müdafiəsi Bəyannaməsinə bəyazcasına məhəl qoyulmamasıdır.

Xocalı soyqırımını heç vaxt unudulmayacaqdır!

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi 1994-cü ildə hər il fevralın 26-nın "Xocalıların Soyqırım Günü" kimi qeyd olunması barədə qərar qəbul etmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev 1997-ci il fevralın 25-də hər il fevral ayının 26-sı saat 17:00-da Azərbaycanın bütün ərazisində Xocalı soyqırım qurbanlarının xatirəsinə sükut dəqiqəsi elan edilmiş haqqında Fərman imzalamışdır.

Prezidenti Heydər Əliyev 1998-ci il martın 26-da "Azərbaycanlıların soyqırım haqqında" Fərman vermişdir.

Milli Məclis 2007-ci ildə Xocalı soyqırımının 15 illiyi ilə əlaqədar geniş qərar qəbul etmişdir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2012-ci il yanvarın 17-də "Xocalı soyqırımının 20-ci ildönümü haqqında" Sərəncam imzalamışdır.

26-II-1992

KHOJALY

Genocide
of the 20th century

*On the night from
February 25 to 26, 1992,
the Armenian armed
forces with the support
of military personnel
and armored hardware
of the 366th motor-rifle
regiment billeted in the town
of Khankendi stormed
and seized the town
of Khojaly.*

Authors of the project

It has been 20 years since the Khojaly genocide, one of the most terrible chapters of Azerbaijan's history in the 20th century. Twenty years ago, on the night of 25-26 February 1992, Armenian armed forces, with the help of the 366th motorized infantry regiment's military hardware and personnel, attacked and ruined the town of Khojaly and committed genocide against Azerbaijanis. They slaughtered civilians, murdering 613 people, desecrating dead bodies, capturing and torturing 1275 persons.

In terms of its level and horrible consequences, the Khojaly massacre was committed not only against the people of Azerbaijan but also all humanity. What testifies to this tragedy as a genocide can be found in the UN Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, Universal Human Rights Declaration, UN Covenant on Civil and Political Rights, Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict, Statute of the International Criminal Tribunal for Yugoslavia, Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda, Criminal Code of the Republic of Azerbaijan, Azerbaijani President's decree "on genocide of Azerbaijanis" of March 26, 1998

The Azerbaijani state and government, Heydar Aliyev Foundation and other non-governmental organizations, Diaspora structures undertake important steps towards making the Khojaly tragedy known to a larger number of countries worldwide and its recognition as an act of genocide. After returning to power, national leader Heydar

Aliyev defined guidelines of the activity in this direction. At the initiative of national leader Heydar Aliyev, the Milli Majlis held a special session dedicated to the Khojaly Genocide in 1994 and special decision was

made to mark February 26 every year as the Khojaly Genocide Day. President Heydar Aliyev signed a decree on February 25, 1997 "on observance of a moment of silence as a mark of respect to the Khojaly genocide victims" every year on February 26 at 17.00, decree "on genocide of Azerbaijanis" on March 26, 1998; Milli Majlis made a decision to mark the 15th anniversary of the Khojaly genocide in 2007; President Ilham Aliyev signed an order "on the 20th anniversary of the Khojaly genocide" on January 17, 2012.

The important role in international recognition of the Khojaly tragedy as the genocide was played by the "Justice for Khojaly" international campaign initiated in 2009 by Vice-President of the Heydar Aliyev Foundation, general coordinator for intercultural dialogue of the Islamic Conference Youth Forum Leyla Aliyeva. As a result of the campaign being successfully conducted in more than 35 countries, parliamentary delegations from 51 member countries of the Organization of Islamic Cooperation recognized the Khojaly tragedy as genocide on an international scale on 31 January this year.

The measures to have the Khojaly genocide internationally recognized enter the new stage. This stage envisages paying special attention to the accuracy of information, facts and photographs related to the Khojaly genocide so that our enemies could not use it against us. This book-album was prepared for this purpose.

Statistics of the genocide

**613 people were cruelly and brutally killed. Of them
106 are women;
63 children;
70 elders.**

**8 families were completely murdered.
25 children lost both parents.
130 children lost one of the parents.
487 people, including 76 children were heavily wounded.
1275 civilians were taken hostage.
Of the people taken hostage 150 are still missing.**

**Under the estimations for April 1, 1992, the damage caused to the state
and private property averages 5 billion rouble.**

Prior to the assault, in the evening on 25th February till 5 a.m. on 26th February the town was stormed by machine-guns and hardware and was completely destroyed and burnt. The town was attacked from three directions and about 2500 residents of Khojaly had to flee towards the nearest Agdam region.

But the people were fired on and slaughtered by the Armenian gunmen and militaries of the motor-rifle regiment. Majority of the Khojaly residents were brutally killed just in the Askeran-Nakhchivanik plain.

Why exactly Khojaly!

The attack of Armenian armed forces on Khojaly was stipulated by its geographical location.

Khojaly is the second largest town of Azerbaijan in Nagorno-Karabakh. Khojaly received a status of a town back in 1990. According to 1991 statistics, the population of the town was 7 thousand people. Khojaly was located 10 km north-east, on Karabakh Mountains and near Agdam-Shusha, Askeran-Khankendi roads. It had Karabakh's only airport.

Khojaly is the ancient land of Azerbaijan which is home to historical monuments. Monuments of the Khojaly-Gedebey culture dating back to the 14-6th centuries BC are located near Khojaly. Sepulchral monuments (stone vaults, kurgans and necropolis), which date back to the Late Bronze and Early Iron ages were discovered here. There are also monuments of architecture - circular grave (1356-1357) and mausoleum (14th century). Archaeologists found here different types of stone, bronze, bone adornments, earthenware etc.

The population was mainly engaged in cattle breeding, beekeeping, viticulture and farming. The town had a textile factory, 2 secondary schools and 2 junior secondary schools.

Developments, which were taking place then, forced 54 Meskhetian Turkish families who left Fergana (Uzbekistan) as well as Azerbaijanis deported from Armenia and Khankendi to settle in the town.

Then, the Armenian side confessed that their main aim was to destroy the Khojaly stronghold, seize the settlement located on the Askeran-Khankendi road and the airport controlled by Azerbaijanis.

Chronicles of the tragedy

Khojaly had been blockaded since October 1991. After the motor traffic was cut on October 30, helicopters remained the only transport. The last helicopter landed in Khojaly on January 28, 1992. This communication was also cut after the civil helicopter above Shusha was shot down, leaving 40 people dead. The electricity supply was disrupted in the town from January 2. The town lived and defended only thanks to heroism of local people and courage of its defenders. The town was protected mainly by militia, police and national army soldiers armed with small arms.

Beginning from the second half of February, Khojaly was encircled by Armenian armed groups, and subjected to fire from guns and military hardware and attacks of Armenian troops.

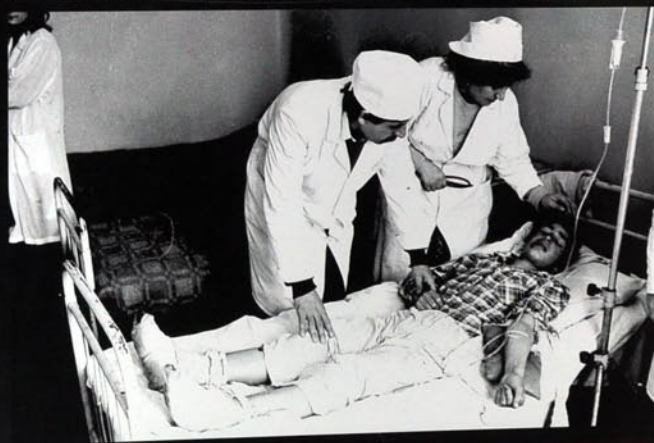
The preparation for the assault began in the evening on February 25 after military hardware of the 366th regiment occupied military positions. A barrack and defense post were destroyed first. Part of infantry entered the town on February 26 between 13.00 and 16.00. The last post was annihilated at 19.00.

These events occurred when the region was visited by Ali Akbar Velayati, the minister of foreign affairs of the Islamic Republic of Iran, on an intermediary mission. On February 25th he met the leaders of Azerbaijan in Baku, on February 27th he was to fly to Karabakh and afterwards Armenia. In this connection, pursuant to an arrangement by the parties a three day ceasefire was announced to last from February 27th till March 1st, which was also neglected by the Armenian side. The Armenians did not guarantee security during the visit. They violated international legal norms to attack Khojaly from all directions in the evening of February 25.

During these days Azerbaijani forces couldn't break through to help Khojaly residents, it wasn't even possible to take the corpses out of the place.

On February 28th a group of local journalists in two helicopters managed to get to the place where Azerbaijanis were killed. The sight horrified everybody – the field was strewn with the dead. Despite the covering from the second helicopter, a strong fire opened by Armenian fighters prevented them from taking more than four bodies. On March 1st, when, this time, a group of foreign and local journalists found it possible to fly to the site of the tragedy, the scene they saw was even more appalling. The bodies were badly mutilated. It was determined that they were scalped, their ears and other organs were cut off, the eyes were put out, their extremities were cut off, they had numerous knife and gun wounds, many of them were crushed by military hardware and burnt.

THE GENOCIDE IN KHUJALI

La Croix l'Evenement Journal (Paris), March 25th 1992: "Armenians attacked a settlement of Khojaly. The whole world has seen the mutilated corpses. Azerbaijanis talk of a thousand of killed."

Sunday Times (London), March 1st 1992: "Armenian soldiers destroyed hundreds of families."

Financial Times (London), March 9th 1992: "Armenians shot down a column of refugees escaping to Agdam. Azerbaijanis counted hundreds of bodies."

The Times (London), March 4th 1992: "Many were mutilated, only a head left of a little girl."

Izvestia (Moscow), March 4th 1992: "A video camera showed dead children with their ears cut. An old woman had half of her face chopped off. Men were scalped."

Financial Times, March 14th 1992: "General Polyakov told that 103 military men of Armenian nationality from the 366th regiment remained in Nagorno Karabakh."

Le Monde (Paris), March 14th 1992: "Foreign journalists located in Agdam saw three of the women and children killed in Khojaly scalped, their nails pulled out. This is not the Azerbaijani propaganda, but reality."

Izvestia (Moscow), March 13th 1992: "Major Leonid Kravets: 'I saw with my own eyes about a hundred corpses on a hill. One boy had no head. Everywhere one could see the bodies of women, children, elderly, killed with extreme cruelty.'"

Valueur Actuelle, Journal (Paris), March 14th 1992: "In this autonomous region Armenian military units together with immigrants from the Middle East own the most up-to-date military equipment, including helicopters. ASALA has military camps and weapon storehouses in Syria and Lebanon. Armenians destroyed the Azerbaijanis of Karabakh massacring more than a hundred of Muslim settlements."

R. Patrick, a journalist from an English media company "Fant man news", on visiting the tragic place: "The villainy perpetrated in Khojaly can not be justified in the eyes of the world community."

According to Memorial, a human rights center: "The Armenian armed forces and the 366th Motor Rifle Regiment are the real committers of the act of vandalism in the town of Khojaly. The mass killing of civilians in Khojaly could not be justified under any circumstances and actions of Armenian militants were in gross violation of a number of basic international human rights conventions, including the Geneva Convention, the Universal Declaration of Human Rights, International Covenant on Civil and Political Rights and the Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict."

Khojaly genocide will never be forgotten

In 1994 the Milli Majlis of the Republic of Azerbaijan declared February 26 the Day of Khojaly Genocide.

On February 25, 1997 President of the Republic of Azerbaijan Heydar Aliyev signed a Decree on observation - on the territory of the Republic of Azerbaijan - of a minute of silence on February 26 at 17.00 annually to commemorate the victims of Khojaly genocide.

On March 26, 1998 President Heydar Aliyev signed a Decree on the genocide of the Azerbaijanis.

In 2007 the Milli Majlis adopted a decision on the 15th anniversary of Khojaly genocide.

On January 17, 2012 President of Azerbaijan İlham Aliyev signed an Executive Order on the 20th anniversary of Khojaly genocide.

XOCALI

26-II-1992

ХОДЖАЛЫ

Геноцид XX века

В ночь с 25 на 26 февраля 1992 года армянские вооруженные силы при содействии бронетехники и личного состава расквартированного в городе Ханкенди 366-го мотострелкового полка бывшей советской армии захватили город Ходжалы.

Фото снимки взяты из архивов министерства национальной безопасности, внутренних дел Азербайджанской Республики, Генеральной прокуратуры, Военной прокуратуры, Государственного комитета по делам беженцев и вынужденных переселенцев, Государственной комиссии по делам пленных, заложников и пропавших без вести граждан, Национального архивного управления, исполнительской власти Ходжалинского, Шушинского и Ходжавендского районов, АзерТадж и подтверждены Агентством по авторским правам.

От авторов проекта

Исполняется 20 лет Ходжалинскому геноциду - одной из самых трагических страниц истории Азербайджана XX века. Двадцать лет назад - в ночь с 25 на 26 февраля 1992 года вооруженные силы Армении, напад на город Ходжалы, при содействии тяжелой техники и личного состава расквартированного в городе Ханкенди 366-го мотострелкового полка бывшей советской армии, учинили геноцид против азербайджанцев. Город был разрушен и разграблен, над мирным населением устроена беспощадная расправа - были убиты 613 человек, осквернены трупы, 1275 человек взяты в заложники и подвергнуты пыткам.

По своим масштабам и чудовищности Ходжалинская бойня является геноцидом, совершенным не только против азербайджанского народа, но и против человечности. То, что эта трагедия является геноцидом, подтверждают положения Конвенции ООН о предупреждении преступления геноцида и наказании за него, Всеобщей декларации прав человека, Международного пакта о гражданских и политических правах, Декларации о защите женщин и детей в чрезвычайных обстоятельствах и в период вооруженных конфликтов, Устава Международного уголовного трибунала по бывшей Югославии, Устава Международного уголовного трибунала по Руанде, Уголовного кодекса Азербайджанской Республики, Указа Президента Азербайджанской Республики от 26 марта 1998 года «О геноциде азербайджанцев».

Государство и правительство Азербайджана, Фонд Гейдара Алиева и другие неправительственные организации, диаспорские структуры предприняли важные шаги, направленные на донесение правды о Ходжалинской трагедии до мировой общественности на более широком географическом пространстве, признание ее как акта геноцида. Ориентиром деятельности в этом направлении определили после возвращения к политической власти великий лидер Гейдар Алиев.

«Извращение на груди».

По инициативе общенационального лидера Гейдара Алиева в 1994 году состоялось специальное заседание Милли Меджлиса, посвященное обсуждению Ходжалинского геноцида, принято постановление о том, чтобы ежегодно 26 февраля отмечалось как «День геноцида ходжалинцев». 25 февраля 1997 года Президент Гейдар Алиев подписал Указ «Об объявлении 26 февраля каждого года в 17.00 на всей территории Азербайджана минуты молчания в память о жертвах Ходжалинского геноцида», 26 марта 1998 года – Указ «О геноциде азербайджанцев», в 2007 году Милли Меджлис принял развернутое постановление в связи с 15-й годовщиной Ходжалинского геноцида, 17 января 2012 года Президент Ильхам Алиев издал Распоряжение «О двадцатой годовщине Ходжалинского геноцида».

Важную роль в призывании на международном уровне Ходжалинской трагедии как акта геноцида сыграла международная кампания «Справедливость в Ходжалы», инициированная в 2009 году вице-президентом Фонда Гейдара Алиева, главным координатором по межкультурному диалогу Молодежного форума Исламской конференции Лейлой ханум Алиевой. Благодаря работе, проведенной в рамках данной кампании, авторами в настоящее время успешно осуществляется в более чем 35 странах мира, 31 января этого года парламентские делегации 51 страны-члена Организации Исламского сотрудничества пригласили Ходжалинскую трагедию на международном уровне как акт геноцида.

Меры, направленные на признание Ходжалинского геноцида в международном масштабе, уже вступили в новый этап. На данном этапе особое внимание следует уделять точности данных, фактов и фотоснимков о Ходжалинском геноциде с тем, чтобы наши враги не смогли использовать их против нас. Данная книга-альбом подготовлена с этой целью.

Статистика геноцида

С особой жестокостью и под пытками были убиты 613 человек.

Среди них:

женщин – 106 человек;

детей – 63 человека;

стариков – 70 человек.

Полностью уничтожены 8 семей.

25 детей потеряли обоих родителей.

130 детей потеряли одного из родителей.

Тяжело ранены 487 человек, в том числе 76 детей.

1275 человек взяты в заложники.

О судьбе 150 заложников до сих пор ничего неизвестно.

Имуществу государства и населения нанесен ущерб в размере 5 миллиардов рублей по ценам на 1 апреля 1992 года. Эти цифры отражают самую кровавую страницу политики геноцида, которую Армения поэтапно осуществляет против Азербайджана, начиная с 1988 года.

Перед наступлением, начиная с вечера 25 февраля и почти до 5 часов утра 26 февраля, город подвергся массированному обстрелу из пушек и тяжелой бронетехники, в результате чего был разрушен и сожжен. Около 2500 человек, которые находились в то время в Ходжалы, подверглись атаке с трех направлений, вынуждены были покинуть город и спасаться бегством в сторону Агдамского района.

Однако армянские вооруженные формирования и военнослужащие мотострелкового полка перерезали путь бежавшим людям и расстреляли их. Большая часть ходжалинцев была убита с особой жестокостью именно в степи между Аскераном и Нахичиваном.

Почему именно Ходжалы!

Нападение вооруженных сил Армении на Ходжалы обуславливало географическое положение города.

Ходжалы - второй после Шуши крупный азербайджанский населенный пункт в Нагорном Карабахе. В 1990 году Ходжалы получили статус города. По статистике 1991 года, в городе проживало 7 тысяч человек. Ходжалы расположены в 10 километрах к северо-востоку от Ханкенди, на склонах Карабахского хребта, на пересечении дорог Агдам-Шуши и Аскеран-Ханкенди. Единственный в Нагорном Карабахе аэропорт также находится в Ходжалы.

Ходжалы – это территория, где исторически жили азербайджанцы и где до сих пор остаются древние исторические памятники. Близ Ходжалы находятся памятники Ходжалы-Гядабейской культуры XIV-VII веков до н.э. Здесь были обнаружены погребальные памятники, относящиеся к позднему бронзовому и раннему железному векам – каменные селены, курганы и некрополи. Здесь также имеются архитектурные памятники – круглая могила (1356-1357 годы) и мавзолей (XIV век). Во время археологических раскопок были обнаружены каменные, бронзовые, костяные предметы украшения различных видов, глиняная домашняя утварь и пр.

Население занималось, в основном, виноградарством, животноводством, пчеловодством и земледелием. В городе функционировали текстильная фабрика, 2 средние и 2 неполные средние школы.

В связи с произошедшими в последние годы событиями в городе были размещены бежавшие из Ферганы (Узбекистан) 54 семьи турок-месхетинцев, а также некоторые азербайджанцы, изгнанные из Армении и Ханкенди.

Позднее армянская сторона призналась, что главной их задачей были уничтожение Ходжалинского плацдарма, захват проходящей через этот населенный пункт дороги Аскеран-Ханкенди и находящегося под контролем азербайджанцев аэропорта.

Хроника трагедии

С октября 1991 года Ходжалы находился в блокаде. 30 октября было прервано автомобильное сообщение, единственным транспортным средством оставался вертолет. Последний вертолет прилетел в Ходжалы 28 января 1992 года. Но после уничтожения гражданского вертолета в небе над городом Шуша и гибели 40 человек эта связь также была прервана. Со 2 января в город не подавалось электричество. Ходжалы жила и оборонялась лишь благодаря героизму населения и мужеству его защитников. Город защищали, в основном, вооруженный стрелковым оружием местный отряд самообороны, милиция и бойцы Национальной армии.

Начиная со второй половины февраля, Ходжалы был окружен армянскими вооруженными формированиями и ежедневно подвергался обстрелу из пушек и тяжелой техники, атакам армянских формирований.

Подготовка к нападению на Ходжалы началась вечером 25 февраля с выходом военной техники 366-го полка на боевые позиции. В первую очередь были разрушены расположенные в городе казарма и оборонительные пункты. Часты немоты вторглись в город 26 февраля в интервале между 1 и 4 часами. Последний пункт обороны был уничтожен в 7 часов утра.

Эти события совпали по времени с визитом тогдашнего министра иностранных дел Исламской Республики Иран Али Акбара Вилаяти в регион с посреднической миссией. Встретившись 25 февраля с руководителями Азербайджана, иранский министр должен был 27 февраля отправиться в Нагорный Карабах, а затем в Армению. В связи с этим по договоренности сторон с 27 февраля по 1 марта было объявлено трехдневное прекращение огня. Однако армяне, не гарантировавшие безопасность визита, нарушив нормы международного права, вечером 25 февраля истребили в наступлении на Ходжалы со всех направлений.

В те дни азербайджанские силы не смогли прийти на помощь жителям Ходжалы, невозможно было даже забрать трупы. В это же самое время армяне искали прятавшихся в лесах ходжалинцев. Тех, кого они находили, брали в заложники и подвергали пыткам.

28 февраля грузине, в состав которой входили и местные журналисты, удалось на двух вертолетах добраться до места гибели азербайджанцев. Представившаяся их взору картина привела всех в ужас — равнина была усыяна трупами. Несмотря на то, что второй вертолет прикрывал грузин с воздуха, под сильным обстрелом армян удалось забрать лишь 4 трупа. Но 1 марта местные и зарубежные журналисты увидели на месте происшествия еще более чудовищную картину — скальпированные трупы, отрезанные уши, конечности и другие органы, вывезенные глаза, многочисленные ножовые и пулевые ранения, факты насильственной телодвижения и сожжения.

Зарубежная пресса об этих зверствах:

Журнал «Квиз Г'Евепепан» (Париж), 25 февраля 1992 года: Армяне напали на Ходжалы. Весь мир стал свидетелем обезображенных трупов. Азербайджанцы сообщают о гибели сотен людей.

Газета «Санди Таймс» (Лондон), 1 марта 1992 года: Армянские солдаты истребили сотни семей.

Газета «Файншил Таймс» (Лондон), 9 марта 1992 года: Армяне расстреляли группу, следовавшую в сторону Агдама. Азербайджанцы насчитали сотни трупов.

Газета «Таймс» (Лондон), 4 марта 1992 года: Многие трупы обезображены, от маленькой девочки осталась лишь голова.

Газета «Ивестия» (Москва), 4 марта 1992 года: Видеокamera показала трупы детей с отрезанными ушами. Половина лица одной женщины была отрезана. Трупы мужчины были скальпированы.

Газета «Файншил Таймс» (Лондон), 14 марта 1992 года: Генерал Полков сообщил, что 103 военнослужащих 366-го полка армянской национальности остались в Нагорном Карабахе.

Газета «Le Monde» (Париж), 14 марта 1992 года: Находясь в Агдаме иностранные журналисты видели среди убитых в Ходжалы женщин и детей 3 скальпированных трупа с вырванными ногтями. Это не пропаганда азербайджанцев, а реальность.

Газета «Ивестия» (Москва), 13 марта 1992 года: Майор Леонид Краев: Я лично видел на холме овалы сотен трупов. У одного мальчика не было головы. Повсюду были трупы женщин, детей и стариков, убитых с особой жестокостью.

Журнал «Valer aktuel» (Париж), 14 марта 1992 года: В этом «автономном регионе» армянские вооруженные формирования вместе с прибывшими из Ближнего Востока наемниками располагают современной техникой, в том числе вертолетами. У АСАИА есть военные лазеры и склады боеприпасов в Сири и Ливане. Учинив бойни в более чем ста мусульманских селах, армяне истребили азербайджанцев в Карабахе.

Журналист английской телекомпании «Фант мен нюкс» Р.Патрик (побывал на месте происшествия): Злодеяния в Ходжалы нигде нельзя оправдать в глазах мировой общественности.

Из отчета правозащитного центра «Мемориал»: Армянские вооруженные формирования и личный состав 366-го мотострелкового полка, участвовавший в обстреле населенных пунктов Азербайджана, являются главными виновниками совершенного в городе Ходжалы кандала.

Действия участвовавших в Ходжалинском геноциде армян и их пособников являются грубым нарушением прав человека, налицо игнорирование международных правовых актов Женевской конвенции, Всеобщей декларации прав человека, Международного пакта о гражданских и политических правах, Декларации о защите женщин и детей в чрезвычайных обстоятельствах и в период вооруженных конфликтов.

Ходжалинский геноцид никогда не будет забыт

В 1994 году Милли Меджлис Азербайджанской Республики принял постановление о том, чтобы ежегодно 26 февраля отмечалось года как «День геноцида ходжалынского».

25 февраля 1997 года Президент Азербайджанской Республики Гейдар Алиев подписал Указ об объявлении 26 февраля каждого года в 17.00 на всей территории Азербайджана минуты молчания в память о жертвах Ходжалинского геноцида.

26 марта 1998 года Президент Гейдар Алиев подписал Указ «О геноциде азербайджанцев».

В 2007 году Милли Меджлис принял постановление о восстановлении в связи с 15-й годовщиной Ходжалинского геноцида.

17 января 2012 года Президент Азербайджана Ильхам Алиев подписал Распоряжение «О 20-й годовщине Ходжалинского геноцида».

26-II-1992

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

In der Nacht vom 25. bis 26. Februar 1992 griffen die Streitkräfte Armeniens mit direkter Teilnahme von Einheiten des zu jenem Zeitpunkt in der Stadt Chankendi der Berg-Karabach Region der Republik Aserbaidschan stationierten sowjetischen 366. Motorschützenregiments, die Stadt Chodschali in Bergkarabach an.

Die Abbildungen sind den Archiven der Ministerien für Nationale Sicherheit, Innere Angelegenheiten der Republik Aserbaidschan, der Generalstaatsanwaltschaft, Militärstaatsanwaltschaft, des Staatlichen Komitees für Flüchtlinge und Binnenvertriebenen, der Staatlichen Kommission für Kriegsgefangenen und Vermissten, des Amtes für Nationalarchiv, der Exekutiven der Städte Chodschali, Schuscha und Chodschanwind und der Staatlichen Nachrichtenagentur AzerTAG entnommen, durch die Agentur für Urheberrecht bestätigt worden.

Von den Autoren des Projektes

Völkermord von Chodschali ist eine der tragischsten Seiten der Geschichte von Aserbaidschan im zwanzigsten Jahrhundert. Diese Tragödie jährt sich dieses Jahr zum zwanzigsten Male. Vor zwanzig Jahren in der Nacht vom 25. bis 26. Februar 1992 griffen die Streitkräfte Armeniens mit direkter Teilnahme von Einheiten des zu jenem Zeitpunkt in der Stadt Chankendi der Berg-Karabach Region der Republik Aserbaidschan stationierten alt-sowjetischen 366. Motorschützenregiments, die Stadt Chodschali in Berg-Karabach an und verübten gegen Aserbaidschaner einen der schrecklichsten Genozide des 20. Jahrhunderts. Die Streitkräfte Armeniens machten die Stadt Chodschali dem

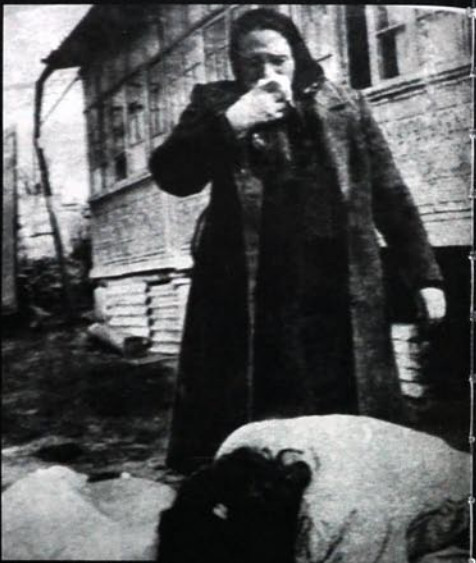

Erdboden gleich. Mit Hilfe der dem 366. Regiment zur Verfügung stehenden schweren Militärtechnik wurde die Stadt völlig zerstört und niedergebrannt. Die friedliche Bevölkerung wurde dem ungeheuerlichen Massaker unterworfen-

Kinder, Frauen, Ältere, Kranke wurden mit ungläublicher Brutalität und Erbarmungslosigkeit getötet. Bei diesem Kriepsverbrechen wurden 613 Menschen ermordet, 1275 Menschen Geiseln genommen und gefoltert.

Völkermord von Chodschali ist ein Genozid, der nicht nur gegen das aserbaidschanische Volk, sondern auch gegen die Menschlichkeit gerichtet worden war. UN-Konvention über die Verhütung und Bestrafung des Völkermordes, Allgemeine Erklärung der Menschenrechte, Internationales Abkommen über bürgerliche und politische Rechte, Deklaration über den Schutz von Frauen und Kindern in Notzeiten und bewaffneten Konflikten, Statut des Internationalen Strafgerichtshofs für Jugoslawien, Statut des Internationalen Strafgerichtshofs für Ruanda, das Strafgesetzbuch der Republik Aserbaidschan, sowie Bestimmungen des Dekrets über den "Völkermord an den Aserbaidschanern" vom 26. März 1998 des Präsidenten der Republik Aserbaidschan bestätigen auch, dass diese Tragödie ein Genozid ist.

Der Staat und die Aserbaidschanische Regierung, die Heydar Aliyev-Stiftung und andere Nichtregierungsorganisationen, darunter auch politische Gremien und Diasporaorganisationen unternehmen heute wichtige Schritte in Richtung der Vermittlung der Wahrheiten über die Tragödie von Chodschali an die Weltöffentlichkeit, seiner Anerkennung in der Welt als ein Genozidakt. Auch die Richtlinien der Tätigkeit in dieser Richtung wurden nach dem Machtantritt des Nationalleaders Heydar Aliyev festgelegt. Auf Initiative des Nationalleaders hielt Milli Medschlis (Nationalversammlung) im Jahr 1994 eine Sondersitzung gewidmet der Diskussion des Völkermordes von Chodschali ab und beschloß, den 26. Februar jedes Jahr als

"Tag des Völkermordes von Chodschali" zu begehen. Am 25. Februar 2007 verabschiedete Präsident Heydar Aliyev einen Erlass über die "Erklärung des 26. Februar zur Schweigeminute der Opfer des Völkermordes von Chodschali". Laut diesem Erlass gedenkt man jedes Jahr an diesem Tag um 17:00 Uhr Bakuer Zeit landesweit in einer Schweigeminute der Opfer des Völkermordes von Chodschali. Darüber hinaus wurde am 26. März 1998 ein Erlass über den "Völkermord an

den Aserbaidschanern" verabschiedet. Im Jahr 2007 faßte Milli Medschlis einen Entschluß zum 15. Jahrestag des Völkermordes von Chodschali. Präsident İlham Aliyev verabschiedete am 17. Januar 2012 einen Erlass über "den 20. Jahrestag des Völkermordes von Chodschali".

Bei der Anerkennung der Chodschaliner Tragödie als Völkermord auf internationaler Ebene spielt die Aktion „Gerechtigkeit für Chodschali, die seit 2009 umgesetzt wird und von der Generalkoordinatorin des Interkulturellen Dialogs des Jugendforums von Islamischer Konferenz Leyla Aliyeva initiiert worden ist, eine wichtige Rolle. Dank den im Rahmen dieser Aktion geleisteten Arbeiten haben die Parlamentarierdelegationen von 51 Ländern am 31. Januar des laufenden Jahres auf internationaler Ebene die Chodschaliner Tragödie als Völkermord anerkannt. Hier sei erwähnt, dass die Kampagne für „Gerechtigkeit für Chodschali“ derzeit in mehr als 35 Ländern der Welt erfolgreich weiter umgesetzt wird.

Die in Richtung der internationalen Anerkennung des Völkermordes von Chodschali durchführenden Maßnahmen sind in eine neue Etappe eingetreten. In dieser Phase muss auf die Genauigkeit von Informationen, Fakten und Fotos besonderes geachtet werden, damit unsere Feinde es gegen uns nicht einsetzen können. Dieses Buch-Album ist gerade für denselben Zweck vorbereitet worden.

Die Statistik des Völkermordes

613 Personen wurden mit besonderer Grausamkeit und Folter getötet,
darunter:
106 – Frauen,
63 – Kinder,
70 – Ältere.

8 Familien sind völlig liquidiert.
25 Kinder haben beide Eltern verloren.
130 Kinder haben einen Elternteil verloren.
487 friedliche Bewohner dieser Stadt sind verschiedenen Grades behindert,
darunter 76 Kinder sind schwer verwundet.
1.275 friedliche Zivilisten wurden gefangen genommen.
Von 150 dieser Gefangenen fehlt bis heute jede Spur.

Der dem Staats- und Privateigentum zugefügte Schaden wurde für 1. April
1992 auf 5 Milliarden Rubel geschätzt.
Diese Zahlen widerspiegeln die blutigste Seite der Anfang 1988 durch
Armenien gegen Aserbaidschan verfolgten Genozidpolitik.

Vor dem Angriff, am 25. Februar
vom Abend bis 5.00 Uhr morgens
schossen die armenischen Einheiten
die Stadt aus Kanonen, Panzern,
Panzerkampfwagen und der schweren
Militärtechnik. Als die armenische
Infanterie angriff, war in der Stadt
Chodschali bereits alles zerstört und
niedergebrannt. Das Militär war
aus drei Richtungen in die Stadt
eingedrungen. Ca. 2500 Menschen
waren zu diesem Zeitpunkt in
der Stadt. Diese unbewaffneten
Menschen hielten dem Angriff
nicht stand, und die Überlebenden

versuchten in die Wälder am Weg in
das Dorf Shelli zu entkommen und so
nach Aghdam durchzubrechen.

Sie wurden aus dem Hinterhalt
überfallen nahe dem armenisch
bewohnten Dorf. Es begann eine
Massenschießung unbewaffneter
Menschen, die unter dem starken
Beschuß fielen. Viele Einwohner
von Chodschali wurden von
bewaffneten armenischen Einheiten
und Armeeangehörigen des
Motorschützenregiments gerade im
Gelände Äskäran- Nachtschewanik
getötet.

Warum gerade Chodschali!

Der Angriff auf Chodschali durch die armenischen Streitkräfte war wegen der strategischen Lage der Stadt vorherbestimmt.

Chodschali ist die zweitgrößte Stadt nach Schuscha in Berg Karabach. Im Jahr 1990 erhielt Chodschali einen Stadtstatus. Nach der Volkszählung von 1991 hatte die Stadt 7000 Einwohner. Chodschali liegt 10 km nordöstlich von Chankändi am Kreuzweg zwischen den Städten Aghdam-Schuscha, Askärän-Chankändi und besaß den einzigen Flughafen in der Region Berg Karabach.

Chodschali ist ein historischer Ort und es gibt hier noch Überreste alter historischer Denkmäler der Chodschali-Gäddäbj-Kultur aus dem 14. bis 7. Jahrhundert v. Ch. So wurden hier Grabmäler die Steingraber, Grabhügel und Gräbelfelder des späten Bronzezeitalters und des frühen Eisenzeitalters gefunden wie auch Architekturdenkmal: Rundgrab (1356-1357) und Mausoleum (XIV Jh.). Der mannigfaltige Stein-, Bronze- und Knochenschmuck sowie Gebrauchsgegenstände aus Keramik wurden bei archaischen Ausgrabungen entdeckt.

Die Bevölkerung betrieb erfolgreich und friedlich Weinbau, Bienenzucht und Landwirtschaft. Es gab in der Stadt Textilfabriken und zwei Mittelschulen.

Im Zusammenhang mit den Ereignissen der letzten Jahre hatten in dieser Stadt 54 türkisch-schmische-stämmige Familien-Flüchtlinge aus Fergana (Usbekistan)-wie auch Aserbaidschaner, die aus dem benachbarten Chankändi vertrieben worden waren, Zuflucht gefunden.

Später ließ die armenische Seite zu, dass eines der ersten Ziele der armenischen Streitkräfte die Liquidierung des Chodschali-Stützpunktes wurde, um den Korridor, der Askärän und Chankändi zur Stadt hinüber verband, zu öffnen und den einzigen Flughafen, der unter aserbaidshanischer Kontrolle war, unter eigene Kontrolle zu bringen.

Chronik der Tragödie

Seit Oktober 1991 war Chodschali schon vier Monate lang durch die Militäreinsätze Armeniens belagert, es herrschte Mangel an medizinischen Dienst und Lebensmitteln. Es gab viele Kranke, Verletzte, Ältere, Frauen und Kinder in der Stadt. Am 30. Oktober war die Autoverkehr unterbrochen und es gab nur einziges Transportmittel Hubschrauber. Nach Abschluss eines Zivilhubschrauberes im Himmel der Stadt Schuscha, bei dem als 40 Menschen ums Leben kamen, wurde auch dieser Luftverkehr unterbrochen.

Der Angriff auf Chodschali begann am 25. Februar mit Bereitstellung des zu jenem Zeitpunkt in der Stadt Chamkendi der Berg-Karabach Region der Republik Aserbaidschan stationierten albanischen 366. Motorschützenregiments. Zunächst wurden in der Stadt die Kasernen und Verteidigungspunkte zerstört. Die Infanterie marschierte in die Stadt am 26. Februar gegen 1-4 Uhr ein. Der letzte Verteidigungspunkt wurde um 7 Uhr zerstört.

Ab 2. Januar gab es in der Stadt auch keinen elektrischen Strom. Dank dem Heldentum der Bevölkerung lebte die Stadt und verteidigte sich. Die Verteidigung der Stadt war aus lokalen Selbstverteidigungsgruppen, die durch Infanteriewaffen bewaffnet waren, sowie den Kämpfern der Miliz und nationalen Armee organisiert worden.

Seit der zweiten Hälfte des Februar wurde von den Armeniern über Chodschali ein Belagerungszustand verhängt. Fast jeden Tag war die Stadt von den Streitkräften Armeniens aus vier Richtungen unter Beschuss genommen.

Diese Ereignisse fielen mit den Tagen des Besuchs des Außenministers der Islamischen Republik Iran Ali Akbar in der Region zusammen. Der iranische Minister, der sich am 25. Februar mit den Leitern Aserbaidschans traf, musste am 27. Februar die Region Berg-Karabach besuchen und sich dann nach Armenien begeben. In diesem Zusammenhang erzielten die Seiten eine Vereinbarung über einen dreitägigen Waffenstillstand in einem Zeitraum vom 27. Februar bis 1. März. Aber die Armenier, die die Sicherheit des Besuchs des iranischen Ministers nicht gewährleisten konnten, griffen am Abend des 25. Februar aus allen Richtungen die Stadt Chodschali an, um das Völkerrecht nicht zu berücksichtigen.

In diesen Tagen konnten die Streitkräfte Aserbaidschans den Einwohnern von Chodschali nicht helfen. Es war nicht möglich, sogar die Leichen zu bergen. Die Behauptungen bestätigen, dass nicht wenige der Dorfbewohner von den Armeniern in den Wäldern, wo sie vor den Armeniern Schutz gesucht hatten, getötet oder gefoltert worden sind. Sie wurden aus dem Hinterhalt überfallen und nahe dem armenisch bewohnten Dorf Nachtschewanik erschossen.

Am 28. Februar war eine Gruppe zusammen mit lokalen Journalisten das erste Mal in Begleitung zweier Hubschrauber am Ort der Schießerei. Die Arbeit des Hubschraubers war in den Bergen zu landen und die Leichen der Massentötungen im Gelände aufzuladen. Jedoch die Armenier begannen die Hubschrauber zu beschließen. Aus der Luft konnte man einen Platz sehen, der fast völlig mit toten Leibern übersät war. Es gelang, nur 4 der Getöteten in den Hubschrauber zu laden.

Das gleiche Bild zeigte sich am 1. März, als lokale Journalisten mit ihren ausländischen Kollegen hinüberflogen. Alle hatten einen Schock. Viele würgten vor Übelkeit. Viele Körper waren in noch übler zugerichtetem Zustand. Die Stellung der Toten bezeugt, dass die Täter kaltblütig und berechnend getötet haben. Keine Zeichen von Kampf oder Flucht. Bei einigen Leichen waren mehrere Wunden zu sehen, eine davon immer im Kopf, d.h., die Armenier haben den Verwundeten den Todesstoß versetzt. Einigen waren die Köpfe, Ohre, Nasen, Brüste oder Penisse abgeschnitten, die Augen herausgestochen und viele waren lebendig verbrannt. Viele von ihnen wurden aus weniger einem Meter in den Kopf geschossen. Die Kamera nahm einige Kinder mit abgeschnittenen Ohren auf. Bei einer alten Frau hatten die Haut von der linken Gesichtshälfte geschnitten. Auch schwangeren Frauen wurde Gewalt angetan und die toten Körper wurden entweiht. Leichen mit eindeutigen Zeichen der Schändung.

Journal "Kru1 Eveneman" (Paris), den 25. Februar 1992: Die Armenier haben Chodschalı angriffen. Die ganze Welt war Zeuge der Leichen mit eindeutigen Zeichen der Schändigung. Aserbaidschaner teilen mit, dass Hunderte von Menschen grausam getötet sind.

Zeitung "Sunday Times" (London), den 1. März 1992: Armenische Soldaten haben Hunderte von Familien liquidiert.

Zeitung "Financial Times" (London), den 9. März 1992: Armenier erschossen viele Leute, die nach Agdam durchzubrechen versuchten. Aserbaidschaner berichten die große Anzahl der Toten.

"Times" (London), den 4. März 1992: Viele Leichen wurden geschändet, von einem kleinen Mädchen ist nichts übrig außer Haupt geblieben.

Zeitung "Iswestija" (Moskau), den 4. März 1992: Die Kamera zeigt einige Kinder mit abgeschnittenen Ohren. Bei einer alten Frau hatten die Haut von der linken Gesichtshälfte geschnitten. Die Männer hatten sie skaliert.

Zeitung "Financial Times" (London), den 14. März 1992: General Polyakov zufolge blieben in der Region Berg Karabach 103 armenische Kämpfer des 366. Motorschützenregiments.

Zeitung "Le Mond" (Paris), den 14. März 1992: Ausländische Journalisten, die in Agdam waren, sahen unter in Chodschalı getöteten Kindern und Frauen drei skalierte Menschen, deren Nägel von Fingern und Zehen gezogen wurden. Das ist nicht Propaganda der Aserbaidschaner, es ist eine Realität.

Zeitung "Iswestija" (Moskau), den 13. März 1992: Leonid Kravco, Major: Ich sah auch selbst 100 Getöteten, die hinter den Abhang geworfen waren. Überall habe ich grausam verstümmelte Körper von Frauen, Kindern und Altern gesehen. Ein Junge hatte keinen Kopf.

Journal "Valer Aktuol" (Paris), den 14. März 1992: Die bewaffneten armenischen Einheiten in dieser autonomen Region, darunter auch aus dem Nahen Osten hier gekommene Söldner verfügen moderne Techniken, sowie Hubschrauber. ASALA hat in Syrien und im Libanon Militärlager und Waffenlager. Armenier haben in mehr als hundert muslimischen Dörfern gegen Aserbaidschaner die Gemetzel verübt, in Berg Karabach zahlreiche Aserbaidschaner grausam getötet.

R. Patrik, Journalist des englischen Fernsehers "Famten news" (Zeuge der Chodschalıer Tragödie): Die in der

Stadt Chodschalı verübten Gewalttaten können von der Weltgemeinschaft unter keinen Umständen gerechtfertigt werden.

Bericht des Menschenrechtszentrums "Memorial":

Die Armenischen Streitkräfte und Militär des 366. Motorschützenregiments, die sich beim Sturm auf Chodschalı beteiligt haben, sind Hauptverbrecher vom Wandalismus in der Stadt Chodschalı.

"Memorial" stellt fest, dass die Handlungen der Armenier und ihrer Helfer gegen die friedlichen Einwohner von Chodschalı in krassen Widerspruch zur Genfer Konvention sowie der Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte der UNO und der Deklaration über den Schutz von Frauen und Kindern in Notzeiten und bewaffneten Konflikten stehen.

Völkermord von Chodschalı wird nie vergessen werden

Die Nationalversammlung der Republik Aserbaidschan fasste im Jahre 1994 einen Beschluss darüber, den 26. Februar als Tag des Völkermords an den Einwohnern von Chodschalı zu begeben.

Am 25. Februar 2007 verabschiedete Präsident Heydar Aliyev einen Erlass über die "Erklärung des 26. Februar zur Schweigeminute der Opfer des Völkermords von Chodschalı". Laut diesem Erlass gedenkt man jedes Jahr an diesem Tag um 17:00 Uhr Bakuer Zeit landesweit in einer Schweigeminute der Opfer des Völkermords von Chodschalı.

Am 26. März 1998 verabschiedete Präsident Heydar Aliyev einen Erlass über den "Völkermord an den Aserbaidschanern".

Im Jahr 2007 fasste die Nationalversammlung (Milli Medschlis) einen Entschluss zum 15. Jahrestag des Völkermords von Chodschalı.

Präsident İlham Aliyev verabschiedete am 17. Januar 2012 einen Erlass über "den 20. Jahrestag des Völkermords von Chodschalı".

26-II-1992

KHODJALY

Le génocide du XXe siècle

Dans la nuit du 25 au 26 février 1992 les unités des forces armées arméniennes ont occupé la ville de Khodjaly à l'aide du 366e régiment motorisé de l'ancienne armée russe, basé à Khankendi.

Les photos sont prises des archives du Ministère de la Sécurité nationale et du Ministère des Affaires intérieures de la République d'Azerbaïdjan, du Parquet général, du Parquet militaire, du Comité d'Etat des Réfugiés et des Déplacés, de la Commission d'Etat pour les prisonniers de guerre, les otages et les personnes disparues, du Bureau national des Archives et d'AzerTAc et sont confirmées par l'Agence des Droits d'Auteur.

De la part des auteurs du projet

Cette année s'est le 20e anniversaire du génocide de Khodjaly, l'une des pages les plus tragiques de l'histoire de XXe siècle de l'Azerbaïdjan. Vingt ans avant – dans la nuit de 25 à 26 février 1992, les forces armées d'Arménie épaulées par le régiment motorisé n°366 et du personnel de l'ex-armée soviétique à Khankendi ont attaqué la ville de Khodjaly et ont commis un génocide contre les Azerbaïdjanais civils. La ville a été totalement détruite et pillée, les civils ont été massacrés. 613 civils, dont 63 enfants et 106 femmes ont été sauvagement tués, 1.275 personnes âgées, femmes et enfants ont été pris en otage et fait

l'objet de torture, de traitements inhumains et dégradants.

Pour son échelle et ses horreurs le massacre de Khodjaly est un génocide commis pas seulement contre le peuple azerbaïdjanais mais contre toute l'humanité. Les dispositions de la Convention des Nations Unies pour la prévention et la répression du crime de génocide, de la Déclaration universelle des droits de l'homme, du Pacte international relatif aux droits civils et politiques, de la Déclaration sur la protection des femmes et des enfants en période d'urgence et de conflit armé, du Statut du Tribunal pénal international pour l'ex-

Yougoslavie, du Statut du Tribunal pénal international pour le Rwanda, du Code pénal de la République d'Azerbaïdjan, du décret "Sur le génocide de Khodjaly" du Président de la République d'Azerbaïdjan daté le 26 mars 1998 confirmant cette tragédie en tant que génocide.

L'Etat et le gouvernement d'Azerbaïdjan, la Fondation Heydar Aliyev et d'autres organisations non

gouvernementales, les organisations diasporiques font des démarches destinées à la transmission à la communauté internationale des réalités sur la tragédie de Khodjaly, à sa reconnaissance en tant que fait de génocide. Les orientations de l'activité à cette direction avaient été définies après le retour au pouvoir politique du dirigeant historique Heydar Aliyev.

À l'initiative du dirigeant historique Heydar Aliyev, une réunion spéciale du Milli Medjlis consacrée à la discussion du génocide de Khodjaly a eu lieu en 1994, une décision sur la commémoration du 26 février comme le "Jour du génocide de Khodjaly" a été prise.

Le Président Heydar Aliyev a signé le 25 février 1997 un décret "Sur la déclaration d'une minute de silence à la mémoire des victimes du génocide de Khodjaly" et le 26 mars 1998 un décret "Sur le génocide des Azerbaïdjanais". Milli Medjlis a pris une décision en 2007 à l'occasion du 15e anniversaire du génocide de Khodjaly, le Président Ilham Aliyev a signé le 17 janvier 2012 une ordonnance "Sur le vingtième anniversaire du génocide de Khodjaly".

La campagne internationale "Justice pour Khodjaly" lancée en 2009 par Mme Leyla Aliyeva, vice présidente de la Fondation Heydar Aliyev,

coordinatrice principale du dialogue interculturel du Forum de Jeunesse de la Conférence islamique a un grand rôle à la reconnaissance au niveau international de la tragédie de Khodjaly en tant que génocide. Suite aux mesures prises dans le cadre de cette campagne qui est mise en œuvre avec succès dans 35 pays du monde, les délégations parlementaires des 51 pays membres de l'Organisation de coopération islamique ont reconnu le 31 janvier 2012 la tragédie de Khodjaly en tant que génocide.

Les mesures prises à destination de la reconnaissance à l'échelle mondiale du génocide de Khodjaly entrent à une nouvelle étape. En cette étape, il faut faire une attention particulière à l'exactitude des informations, des faits, des photos relatives au génocide de Khodjaly pour que nos adversaires ne puissent pas en profiter contre nous. Ce livre-album est aussi préparé à cette fin.

Statistiques du génocide

613 personnes ont été tuées avec une férocité particulière et torturées:

Parmi lesquelles figurent:

106 femmes;

63 enfants;

70 vieux;

8 familles ont été complètement massacrées.

25 enfants ont perdu leurs deux parents.

130 enfants ont perdu l'un de leurs parents.

487 personnes ont été gravement blessées, dont 76 enfants.

1275 personnes ont été prises en otage.

Le destin des 150 personnes prises en otage reste toujours indéfini.

Les dégâts estimés sont environ de 5 milliards de roubles, selon les prix du 1er avril 1992.

Ces chiffres reflètent la page la plus sanglante de la politique génocidaire réalisée par étape depuis 1988 par l'Arménie envers l'Azerbaïdjan.

La ville, qui subissait des tirs intensifs d'artillerie et d'autres armes lourdes depuis le soir du 25 février jusqu'au à 5 heures du matin, a été détruite et incendiée. A ce temps-là, Khodjaly étant attaqué de trois côtés, 2500 personnes ont été obligées de quitter la ville et de courir dans la direction de la région d'Agdam.

Mais, leur route a été barrée par les troupes armées arméniennes et les militaires du régiment motorisé et elles ont été mitraillées. C'est dans la plaine Asgaran-Nakhchivanik que la majorité de la population de Khodjaly a été tuée avec une férocité particulière.

Et pourquoi Khodjaly!

La situation géographique de Khodjaly conditionnait l'attaque des unités des forces armées arméniennes.

Khodjaly est, après la ville de Choucha, la deuxième grande ville du Haut-Karabagh, peuplée par les Azerbaïdjanais. Khodjaly a obtenu le statut de ville en 1990. Selon les statistiques du 1991, la ville comptait 7 mille habitants. La ville de Khodjaly est située à 10 km au nord-est de Khankendi, dans la chaîne de montagnes de Karabagh et au bord des routes d'Agdam-Choucha, Asgaran-Khankendi. Khodjaly constitue aussi le seul aéroport dans le Haut-Karabagh.

Khodjaly est un territoire historiquement peuplé par les Azerbaïdjanais et les monuments historiques restent jusqu'à présent. Non loin de Khodjaly se dressent les monuments de la culture de Khodjaly-Ghèdebey appartenant au XIVe - VIIe siècles avant J.C. Des sépultures - tombeaux de pierre, kourganes et nécropoles, appartenant à la fin de l'âge du bronze et au début de l'âge du fer, y ont été découverts. Il y a aussi des monuments architecturaux - tombeaux ronds (1356 - 1357) et mausolée (XIV s.). De différents types de bijoux en pierre, en bronze, en os et des objets ménagers ont été découverts au cours des fouilles archéologiques.

La population s'est occupée en particulier de la viticulture, de l'élevage, de l'apiculture et de l'agriculture. Dans la ville il y avait une fabrique textile, 4 écoles secondaires.

54 familles médjètes qui ont fui Fergana (Ouzbékistan) suite aux événements arrivés pendant les dernières années et certains des Azerbaïdjanais expulsés de Khankendi se sont installés dans la ville.

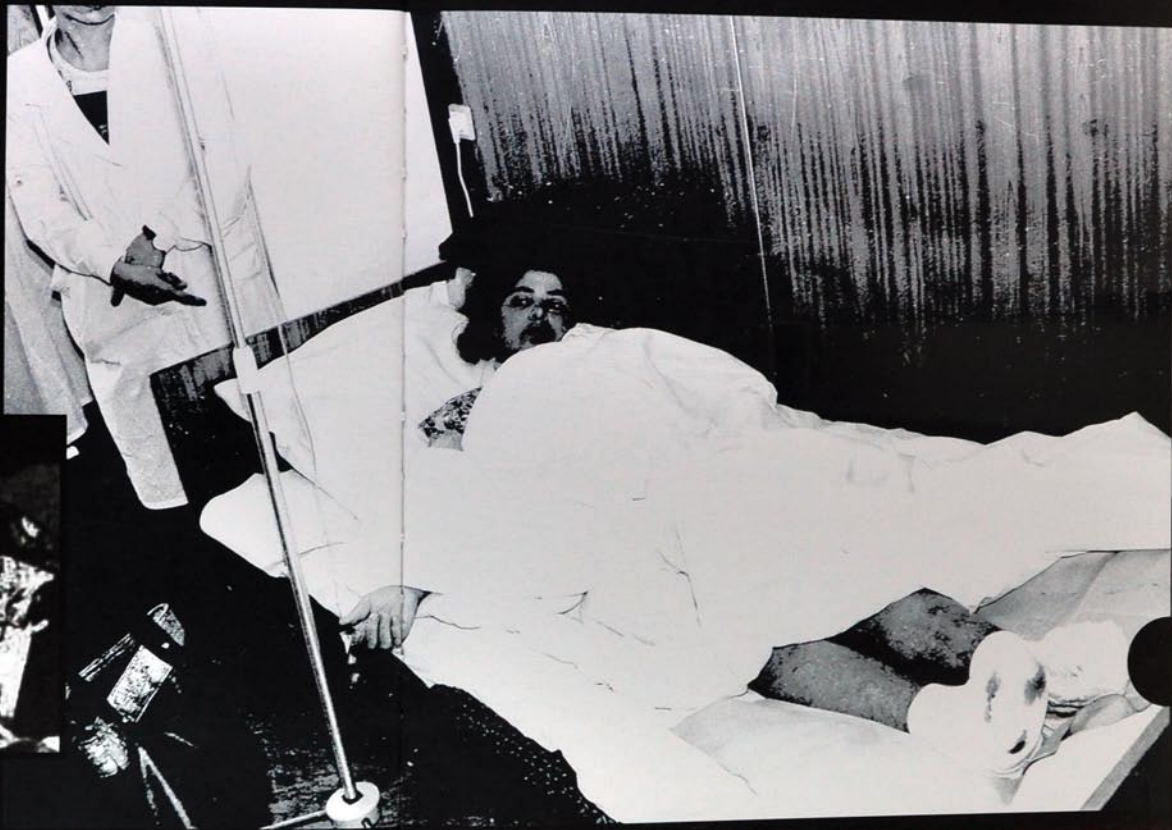
Plus tard le côté arménien a avoué que leur mission essentielle avant été de détruire la ville de Khodjaly, de libérer la route Asgheran-Khankendi, de s'emparer de l'aéroport surveillé par les Azerbaïdjanais.

Chronique de la tragédie

Depuis l'octobre 1991 Khodjaly était bloqué de trois côtés. Le 30 octobre, les routes étant bloquées, il ne restait que la seule voie pour accéder à la ville, celle par hélicoptère. Le dernier hélicoptère civil est arrivé à Khodjaly le 28 janvier 1992. Un hélicoptère civil a été abattu au dessus de la ville de Choucha, faisant 40 morts, ce qui a abouti à la perte de la seule voie. A partir du 2 janvier, la ville n'avait plus d'électricité. La ville survivait grâce à l'héroïsme et au courage de ses défenseurs. La défense de la ville était organisée par des gardes locaux, des combattants de la milice et de l'Armée nationale étaient munis en particulier d'armes automatiques.

A partir de la seconde moitié du février la ville de Khodjaly est assiégée par les troupes arméniennes qui assénaient tous les jours des tirs d'artillerie lourde sur la ville.

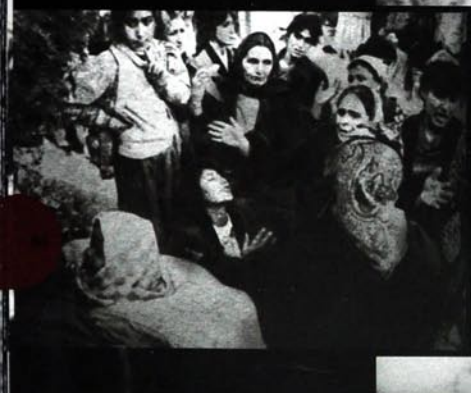
La préparation de l'assaut de Khodjaly a commencé dans la soirée du 25 février avec la prise de la position de guerre du 366e régiment. L'attaque de la ville a commencé par la destruction des casernes et des points de défense de la ville. Les unités de l'infanterie sont entrées dans la ville le 26 février entre 1100 et 4h00. Le dernier point de défense a été détruite à 7 heures.

Ces événements se produisent alors que le Ministre des Affaires étrangères de la République Islamique d'Iran, Ali Akbar Velayati, effectue une visite officielle dans la région avec une mission de médiation. Ayant rencontré le 25 février les dirigeants azerbaïdjanais à Bakou le ministre iranien devait se rendre le 27 février au Haut-Karabakh puis en Arménie. Avec l'accord des deux parties, un cessez-le-feu de trois jours a été déclaré dès le 27 février au 1er mars. Mais les Arméniens, qui ne se sont pas portés garants de la sécurité de la visite, ont violé les normes du droit international, attaquant Khodjaly de tous les côtés le 25 février.

Les mêmes jours les forces azerbaïdjanaises n'ont pas pu aider les habitants de Khodjaly, même il a été impossible de prendre les corps des Azerbaïdjanais. Alors que les Arméniens cherchaient les Azerbaïdjanais cachés dans les forêts.

Le 28 février, les premiers journalistes locaux ont atteint, en hélicoptère, la zone de combat et ont observé les massacres commis sur la population azérie. La ville entière est recouverte de cadavres. Malgré le convoi humanitaire en hélicoptère, seulement 4 corps ont pu être repris à cause des tirs arméniens. Le 1er mars, un groupe de journalistes internationaux et locaux sont arrivés à Khodjaly, la scène qu'ils ont vue était encore pire. Les cadavres étaient mutilés après leur mort. Les cadavres portaient des signes de torture. Les corps étaient poignardés, scalpés, les oreilles et d'autres organes étaient coupés, les yeux étaient crevés, etc.

La tragédie de Khodjaly ne s'oubliera jamais

Le journal "La Croix-l'Événement" (Paris), 25 février 1992:

Les Arméniens ont attaqué Khodjaly. Le monde entier a vu les corps profanés. Les Azerbaïdjanais ont annoncé la mort des centaines de personnes.

Le journal "Sunday Times" (Londres), 1er mars 1992: Les soldats arméniens ont massacré des centaines de familles.

Le journal "Financial Times" (Londres), 9 mars 1992: Les Arméniens ont fusillé le groupe de civils qui allait dans la direction d'Agdam. Les Azerbaïdjanais ont compté des centaines de cadavres.

Le journal "Times" (Londres), 4 mars 1992: Les corps ont été maltraités, une fillette qui n'avait que la tête.

Le journal "Izvestia" (Moscou), 4 mars 1992: On a projeté des corps d'enfants aux oreilles coupées. Un corps de femme avait le visage à moitié coupé. Les corps des hommes étaient scalps.

Le journal "Financial Times" (Londres), 14 mars 1992: Le général Poliakov a déclaré que 103 militaires arméniens du 366e régiment étaient restés dans le Haut-Karabagh.

Le journal "Le Monde" (Paris), 14 mars 1992: Les journalistes étrangers qui ont été à Agdam ont vu 3 personnes scalpées, les ongles arrachées parmi les femmes et les enfants tués à Khodjaly.

Ce n'est pas la propagande des Azerbaïdjanais, c'est la réalité.

Le journal "Izvestia" (Moscou), 13 mars 1992: Le major Leonid Kravets: Moi, personnellement, j'ai vu près d'une centaine de morts sur la colline. Un garçon n'avait pas la tête. Il y avait partout des femmes, des enfants, des vieux tués avec une ferocité particulière.

Le magazine "Valeurs actuelles" (Paris), 14 mars 1992: Dans "cette région autonome" les troupes armées arméniennes ont des moyens techniques militaires modernes, y compris des hélicoptères. L'ASALA a des camps militaires et des dépôts d'armes en Syrie et au Liban. Ayant commis des tueries dans plus de cent villages musulmans, les Arméniens ont massacré les Azerbaïdjanais du Haut-Karabagh.

R. Patrik, journaliste de la compagnie de télé "Fant men news" de l'Angleterre (qui a été sur place à Khodjaly): Les ferocités commises à Khodjaly ne peuvent guère être justifiées aux yeux de la communauté mondiale.

Du rapport du centre de la protection de loi "Memorial". Les troupes armées arméniennes et l'effectif du 366e régiment motorisé qui ont participé au bombardement des villages azerbaïdjanais sont les auteurs principaux du vandalisme commis dans la ville de Khodjaly.

Les actes des Arméniens et de leurs aides qui ont participé au génocide de Khodjaly sont la manifestation de la violation des droits de l'homme, du non respect pour les actes juridiques internationaux - Convention de Genève, Déclaration mondiale des droits de l'homme, Pacte international relatif aux droits civils et politiques, Déclaration sur la protection des femmes et des enfants en périodes d'urgence et de conflits armés.

En 1994 le Milli Meclis de la République d'Azerbaïdjan a adopté une décision sur la commémoration du 26 février de tous les ans comme "Jour du génocide de Khodjaly".

Le Président de la République d'Azerbaïdjan Heydar Aliyev a signé un Décret en du 25 février 1997, portant observation d'une minute de silence à la mémoire des victimes du génocide de Khodjaly tous les 26 février à 17h00 dans tout le pays.

Le Président Heydar Aliyev a signé un Décret en date du 26 février 1998, portant "génocide des Azerbaïdjanais".

En 2007 le Milli Meclis a adopté une décision relative au 15e anniversaire du génocide de Khodjaly.

Le Président azerbaïdjanais Ilham Aliyev a signé, le 17 janvier 2012, une ordonnance sur le "20e anniversaire du génocide de Khodjaly".

اتخذ المجلس الوطني الأذربيجاني في جلسته في 1994م قراراً بشأن إحياء ذكرى مندىجة خوجالي في السادس والعشرين من فبراير /

شباط من كل عام.

وقّع الرئيس حيدر علييف في الخامس والعشرين من فبراير / شباط 1997م قراراً بشأن «الوقوف دقيقة حداد على أرواح ضحايا

مندیجة خوجالي» في جميع أنحاء أذربيجان الساعة الخامسة مساءً في السادس والعشرين من فبراير من كل عام.

أصدر الرئيس حيدر علييف في السادس والعشرين من فبراير / آذار 1998م قراراً بشأن «إحياء الأذربيجانيين».

أصدر المجلس الوطني في عام 2007م قراراً موسعاً بشأن الذكرى الخامسة عشر لمندیجة خوجالي.

أصدر الرئيس الأذربيجاني الهام علييف في السابع عشر من يناير / كانون الثاني 2012م قراراً جمهورياً بشأن «إحياء الذكرى

العشرين لخوجالي».

مجلة «كرو و اا اليونان» (باريس) - 25 فبراير /

شباط 1992م.

الأرمن يقومون بالهجوم على مندىجة خوجالي،

والعامة كآلة شاهدة للثأل الممثل بها هناك.

والأذربيجانيون يهربون بوجود مندىجات القتلى.

جريدة «بستاني نايس» (لندن) - 1 مارس / آذار

1992م:

الجوّد الأرمن يقومون بالقضاء على مندىجات الأعر.

جريدة «باينستل نايس» (لندن) - 9 مارس / آذار

1992م.

الأرمن يطلقون الرصاص على مجموعة تتفر

نحو محافظة أهدام والأذربيجانيون يحدون القتلى

بالنساء.

جريدة «بنايس» (لندن) - 4 مارس / آذار 1992م.

معظم القتلى ممثل بجنّتهم، وطفلة صغيرة لم تبقى

الأرمنها.

جريدة «إرفيشيا» (موسكو) - 4 مارس / آذار

1992م.

الكثيرات تتلّى لنا صور لاطفال قُضعت أنهنم

وأمرأة لم تبقى سوى نصف وجهها. وسلخ فروة

رأس الرجال.

جريدة «باينستل نايس» (لندن) - 14 مارس /

آذار 1992م.

الجنرال بوليكوف يصرّح أنّ 103 جندي أرميني

من اللواء 366 مشاة يتلّى في قراباغ الجبلية

جريدة طله موندبه (باريس) - 14 مارس / آذار 1992م.

الصحفون الأجانب الموجدون بمحافظة أهدام يشاهدون ثلاثة جثث مسلّوحة الرأس، ومنزوعة الأظفار بين جثث النساء

والأطفال المقتولة في خوجالي. وهذه ليست مجرد حملة دعائية من الأذربيجانيين، بل هي الحقيقة.

جريدة «إرفيشيا» (موسكو) - 13 مارس / آذار 1992م.

الفراند بلونيد كر القتي، «لقد شاهدت بنفسي ما يقرب من مائة جثة عند التل. وهناك طفل بدون رأس. وتبدو في جميع

الأرجاء جثث النساء والأطفال والشيوخ المقتولين عذرا.

مجلة «هافر كوكوب» (باريس) - 14 مارس / آذار 1992م.

المجموعات المسلحة الأرمينية «في هذه المنطقة ذات الحكم الذاتي» تمتلك معدات حديثة، بما فيها المر وجبات بجلبب القلمعين

والترشق الأرسط. وهناك معسكرات حربية ومخازن سلاح بسورنيا ولديان تابعة للتنظيم الإرهابي الأرميني «أصأالا».

والأرمن يعضون على الأذربيجانيين من خلال الأبحاث الجماعية التي قاموا بها في أكثر من مائة قرية مسلّمة بقراباغ.

الصحفى ر. باتريك بلشيفوف يوفن «هل من بوز» الإحتجازية (أعد الموجدون بموقع الحادث).

لا يمكن تورية العمليات الوحشية بخوجالي لأي سبب من الأسباب أمام أعين المجتمع الدولي.

من تقرير مركز الدفاع القانوني «بمبورند»:

إن المجموعات المسلحة الأرمينية وأفراد لواء 366 مشاة المشاركين في إطلاق الرصاص على المناطق السكنية الأذربيجانية

هم الخناة الألسبويون للتنمجة الوحشية التي ارتكبت في مندىجة خوجالي.

إن انتهاك حقوق الإنسان بشكل سافر على يد الأرمن ومعاديتهم المشاركين في مندىجة خوجالي يعتبر انتهاكاً صريحاً للاتفاقيات

الدولية مثل «اتفاقية جنيف»، و«الإعلان العالمي لحقوق الإنسان»، و«الاتفاقية الدولية الخامسة بالمحقوق المدنية والسياسية»،

وبإعلان بشأن حماية النساء والأطفال في حالات الطوارئ والتمارعات المسلحة».

تسلسل أحداث المذبحة

كانت خوجالي محاصرة منذ أكتوبر/ تشرين الأول 1992م. وفي 30 أكتوبر سُرع وصول الحفلات النباه، وأصبحت وسيلة النقل الوحيدة هي المروحيات. وقد قدمت آخر مروحية إلى مدينة خوجالي في الثامن والعشرين من يناير/ كانون الثاني 1992م. وبسبب إبطاء مروحية منبئة من سماء مدينة شوشا والتي نتج عن ذلك هلاك 40 شخصاً، قُطعت هذه الوسيلة أيضاً واعتُزلت من التلّقي من بنلو/ كانون الثاني سُرع إمداد المدينة بالطاقة الكهربائية. وقد ظلت المدينة صامدة بفضل شداية أهلها، وجسارة المدافعين عنها. وكان دفاع المدينة عبارة عن مجموعة دفاعية محلية مسلحة بأسلحة مشاة، وجنود الشرطة والجيش القومي.

وبداية من النصف الثاني من شهر فبراير/ شباط حاصرت القوات المسلحة الأرمنية خوجالي، وكانت تتعرض المدينة يومياً إلى شن هجومات القوات المسلحة الأرمنية وإلى إطلاق النار من المدافع والمعدات الثقيلة وبدا الاستعداد للهجوم على مدينة خوجالي بمقدّم المعدات الحربية الخاصة بالواء رقم 3666 مشاة إلى موقع القتال في الخامس والعشرين من فبراير / شباط مساءً. في البداية نُفّر المعسكر الحربي ونُقط الدفاع الموجودة بالمدينة. وتخلت قوات المشاة في السادس والعشرين من فبراير فيما بين الساعة الواحدة والرابعة وفي النهاية تم القضاء على آخر نُقط الدفاع في الساعة السابعة.

وقد صانفت هذه الأحداث زيارة بعثة الوساطة برئاسة وزير الخارجية الأيراني علي أكبر ولاياتي للمنطقة. وكان من المفترض أن الوزير الأيراني الذي التقى مع القيادات الأذربيجانية في الخامس والعشرين من فبراير / شباط يزور قراباغ الحبيطة في السابع والعشرين من فبراير / شباط. ثم بعد ذلك أرمينيا. لذلك تم إعلان وقف إطلاق النار لمدة ثلاثة أيام من 27 فبراير / شباط حتى الأول من مارس / آذار بوقفه الطرفين. ولكن الأرم من الذين لم يوفروا الأمن للآذربا، خوفاً القوانين الدولية وقاموا بالهجوم على خوجالي من جميع الجهات في الخامس والعشرين من فبراير / شباط مساءً.

وفي تلك الأيام لم تستطع القوات الأذربيجانية الوصول لمساعدة سكان خوجالي. حتى أنه كان من المستحيل نقل الجثث. وكان الأرم من في هذه الأثناء يقومون بالبحث عن أهالي خوجالي الفارين والمختفين في الغابات، وكانوا يأسرون من يحدونه وينذرونه إلا أن من العذاب. وقد استطاعت في الثامن والعشرين من فبراير / شباط مجموعة بها صحافيون محليون الوصول بمرحبتين إلى المكان الموجود بها الأذربيجانيون الذين لقوا حتفهم وأصاب الجميع حالة من الذهول من المناظر التي شاهدوها. كان الوادي مليئاً بالجثث. ويألمهم من تأمين المروحية الثانية، لم يتمكنوا سوى حمل أربعة جثث فقط بسبب إطلاق رصاص كثيف من قبل الأرم. وفي الأول من مارس/ آذار نُمت مشاهدة بشاعة الوضع في مكان الحادث من قبل صحفيين محليين ودوليين. وقد تبين من مناظر الجثث وجود سلخ لرووسها، وفتح العيون وطلمعات بنائجر ورمصاص. وسحق نعت عجلات المدرعات وإضرار النار بالجثث.

فلماذا خو جالي دون غيرها !

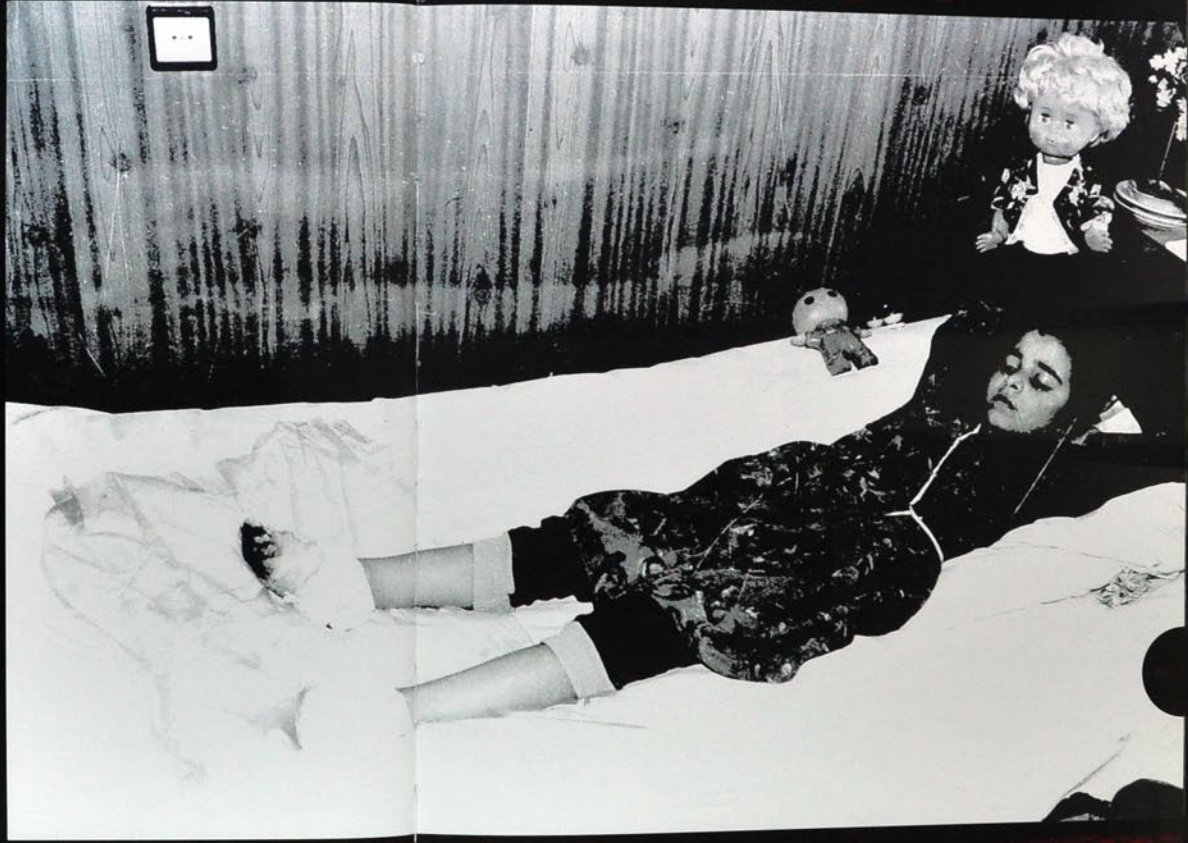
كانت أهمية الموقع الجغرافي لمدينة خو جالي هي سبب هجوم القوات المسلحة الأرمينية عليها.

إن منطقة خو جالي هي ثاني أكبر منطقة سكنية للأذربيجانيين بعد مدينة نوشا في قراباغ الجبلية. واتخذت صفة «مدينة» عام 1990م. وطبقاً لإحصائية 1991م، كان يعيش بها سبعة آلاف نسمة. وتقع مدينة خو جالي على بعد عشرة كيلو مترات من خاكندي في الشمال الشرقي، عند سلسلة جبال قراباغ، ويمر بها طريق «إعدام - نوشا»، و«عسكران - خاكندي». ويقع المطار الوحيد بمنطقة قراباغ في خو جالي. ومدينة خو جالي هي أراضي سكنية

الأذربيجانيون منذ زمن بعيد، بها حتى الآن آثار تاريخية قديمة. توجد بالقرب من خو جالي آثار حصارة خو جالي - جدياباي التي تعود إلى القرنين الرابع عشر والثاني عشر قبل الميلاد. وغر بها أيضاً على آثار مدفونة تعود إلى نهاية العصر البرونزي وأوائل العصر الحديدي مثل بعض المسابيق الحجرية والسرديب والمقابر الكرى. وكذلك توجد بها آثار معمارية مثل المقبرة الدائرية (1356 - 1357م) وصريح خاص يعود إلى القرن الرابع عشر الميلادي. كما غر أثناء عمليات الحفر الأثرية على العديد من الأحجار وأدوات الزينة البرونزية والمصنوعة من العاج وبعض أدوات المنزل المصنوعة من الفخار.

كان أهالي مدينة خو جالي يشتغلون في المقام الأول بزراعة العنب وتربية المواشي وتربية النحل والزراعة بصفة عامة. وكان يوجد بالمدينة مصنع غزل ونسيج ومدرستان للتعليم الأساسي ومدرستان للتعليم قبل الجامعي.

وقد سكن المدينة 54 أسرة تزجت من فرعاها (أوزباكستان)، وبعض الأذربيجانيين الذين طردوا من أرمينيا وخاكندي بسبب بعض الأحداث التي وقعت في تلك الفترة. وبعد ذلك اعترف الجانب الأرميني أن الهدف الأساسي من هذا كان تدمير خو جالي وإخلاء طريق عسكران - خاكندي الذي يمر بهذه المنطقة، والاستيلاء على المطار الموجود في حوزة الأذربيجانيين.

إحصائية عن هذه المذبحة:

قتل 613 شخصا بوحشية بعد تعذيبهم؛ من بينهم:

106 امرأة،

63 طفلاً،

70 رجلاً مسناً،

8 أسر تم القضاء عليهم بالكامل،

25 طفلاً فقدوا والديهم،

130 طفلاً فقدوا أحد والديهم،

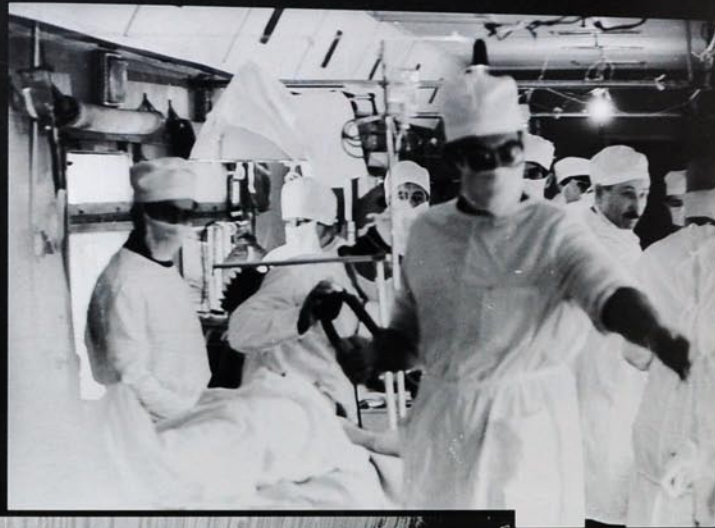
487 جريحاً من بينهم 37 طفلاً،

1275 رهينة، من بينهم 150 شخصاً لا يُعرف مصيرهم حتى الآن،

5 مليارات روبل من الخسائر التي لحقت بأمالك الدولة والأهالي حتى الأول من إبريل 1992م.

تجسد هذه الأرقام إشبح الصفحات الدموية لسياسة الإبادة الجماعية التي انتهجتها أرمينيا على مراحل

ضد أذربيجان بداية من 1988م.

وقد تم قتل عملية الهجوم
بداية من يوم الخامس
والعشرين من فبراير / شباط
لإلا حتى الساعة الخامسة
صباحاً لإطلاق النار على
المدنية من خلال المدافع
والمعدات المدرعة الثقيلة،
فتمت المدينة وأحرقت. وفي
أثناء حوالي 2500 شخص
من أهالي مدينة خوجالي التي
تعرضت للهجوم من ثلاثة
الجبهات، واضطر وا للقرا
ناحية محافظة أغانار
ولكن طغت القوات
المسلحة الأرمينية وجنود
لواء المشاة الطريق على
هؤلاء السكان وأطلقت عليهم
النار. وقتل جزء كبير من
أهالي خوجالي عندما غدا
سهل عسكري - نضم اليك.

وتقوم جمهورية أذربيجان وحكومتها
وموسسة حيدر عفيف الخيرية والمنظمات
غير الحكومية الأخرى والمجالس
الأذربيجانية بخطوات مهمة من أجل نقل
الحقائق المتعلقة بمسألة خوجالي للمتضع
الدولي بشكل موسع، والاعتراف بأنها إبادة
جماعية. وقد قام الزعيم القومي حيدر عفيف
بجمهورية مصطنعة في هذا الاتجاه بعد عودته
إلى سدة الحكم، حيث تم عقد اجتماع خاص
لمناقشة منحة خوجالي بالمجلس الوطني
الأذربيجاني في 1994م بمبادرة شخصية
منه. وقد تم إصدار قرار بشأن إحياء ذكرى
منحة خوجالي في السادس والعشرين من
فبراير من كل عام ووقع الرئيس حيدر
عفيف قراراً في الخامس والعشرين من
فبراير 1997م بشأن «الوقوف دقيقة حداد
على أرواح ضحايا منحة خوجالي»، في
جميع أنحاء أذربيجان الساعة الخامسة مساءً
في السادس والعشرين من فبراير من كل
عام، كما أصدر قراراً آخر في السادس
والعشرين من مارس/ آذار 1998م بشأن
«إحياء الأذربيجانيين». وأصدر المجلس
الوطني أيضاً في عام 2007م قراراً موسماً
بشأن الذكرى الخامسة عشرة لمنحة
خوجالي. وأجروا إصدار الرئيس الأذربيجاني
اليام عفيف قراراً جمهورياً في السابع
والعشرين من يناير/ كانون الثاني 2011م
بشأن «إحياء الذكرى العشرين لخوجالي»
إن الحملة الدولية «الحل نحو خوجالي»
التي أطلقتها السيدة ليلي عفيفا المنسقة العامة
للحوار بين الثقافات بمنذتي شابات منظمة
التعاون الإسلامي وثلاثة رئيسة موسسة
حيدر عفيف الخيرية في عام 2009م كان
لها دوراً مهماً في الاعتراف بمسألة خوجالي
الدولية على أنها إبادة جماعية. وقد اعترف
في الحادي والثلاثين من يناير/ كانون الثاني
2012م بمسألة خوجالي بأنها إبادة جماعية
بالمعهوم العالمي وقد برز في ل. 51 دولة
من أعضاء منظمة التعاون الإسلامي وذلك
نتيجة للجهود المبذولة في إطار هذه الحملة
التي نجحى بنجاح في أكثر من 35 دولة على
مستوى العالم.

تتجه التدابير المقامة من أجل الاعتراف
دولياً بمنحة خوجالي نحو مرحلة جديدة،
تتسم هذه المرحلة الجديدة الفاء الضوئية على
المعلومات والحقائق والصور المتعلقة بمنحة
خوجالي، حتى لا يستغنى عنها نادراً منا صدنا
وقد تم إعداد هذا الألبوم لهذا الغرض.

خوجالي

مذبحة القرن العشرين

قاتلت القوات المسلحة
الأرمينية في ليلة المذبحة
والعسكريين من قبل الجيش
عقب 1992م مدينة خوجالي
بمساعدة معدات التسليحة
التي تم إرسالها من قبل
الجيش السوفيتي السابق

بمر عشرون عامًا على مذبحة خوجالي إحدى أبشع الماسي في تاريخ أذربيجان خلال القرن العشرين فقد قامت القوات المسلحة الأرمينية في ليلة السادس والعشرين من فبراير/ شباط عام 1992م - أي قبل عشرين عامًا - بالهجوم على مدينة خوجالي بمساعدة المعدات الثقيلة وجنود فوج المشاة 366 المقيم بمدينة خاكتنكلي التابع للجيش السوفيتي السابق، وقاموا بمذبحة ضد الأذربيجانيين. وتمروا المدينة بالكامل وعبثوا أهلها العزل بوحشية، وقتلوا 613 شخصًا وسلبوا بجثثهم وتعرض 1275 شخصًا للاعتقال والتعذيب.

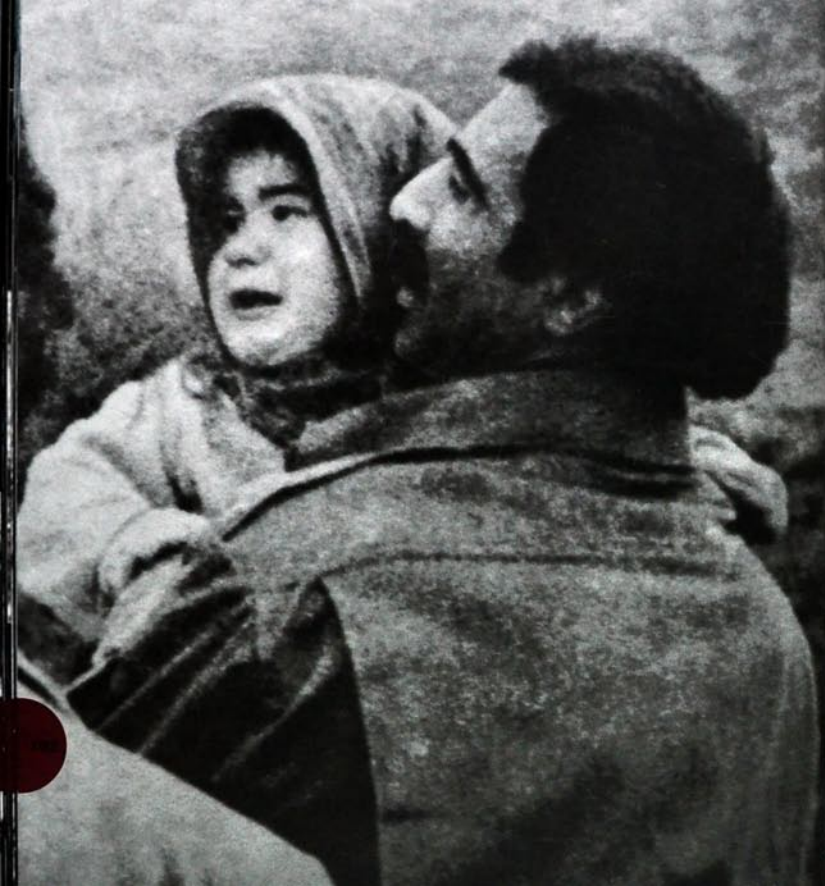
وتعد مذبحة خوجالي - طبقًا لحجمها وبشاعتها - مذبحة ارتكبت ضد الإنسانية جمعاء، وليس ضد الشعب الأذربيجاني فقط وإن مواد اتفاقية الأمم المتحدة لمنع ومعاقبة جرائم الإبادة الجماعية، والإعلان العالمي لحقوق الإنسان، والمعهد الدولي الخاص بالحقوق المدنية والسياسية، والإعلان الخاص بحماية النساء والأطفال في حالات الطوارئ والمنزعات المسلحة، والنظام الأساسي للمحكمة الجنائية الدولية، والنظام الأساسي للمحكمة الجنائية الدولية الخاصة بولندا، والقانون الجنائي لجمهورية أذربيجان والقرار الجمهوري الصادر في 26 مارس/ آذار 1998م عن رئيس جمهورية أذربيجان بشأن «إبادة الأذربيجانيين»، يثبت كل هذا أن هذه المأساة «إبادة جماعية».

لم جمع الصور من أرشيفات وارتني الأمن القومي والداغلية الأرمينية والنيابة العامة الأذربيجانية والتسليم العسكرية والنيابة العامة لجمعية لسيون اللاهين والمشردين وهيئة الممثل والمفوضيات الإيطالية والسلمطحات التنموية كالعلاقات خوجالي بشيشا وخوجاليه وأرشيف وكالة "أرتاج". ولم التصديق عليها من قبل الوكالة الأرمينية للملكية العسكرية.

XOCALI SOYQIRIMI ZAMANI

QƏTLƏ YETİRİLƏNLƏR:

Abbasov Vahid Muxtar oğlu	1972
Abbasov Vəlyəddin Umudvar oğlu	1963
Abbasov Taleh Umudvar oğlu	1961
Abbasov Eyvaz Kamran oğlu	1983
Abbasov Elxan Kamran oğlu	1970
Abbasov Knyaz Əliqulu oğlu	1963
Abbasov Mütəllib Əli oğlu	1972
Abbasov Salah İsmayıl oğlu	1909
Abbasova Suqra Əliş qızı	1917
Abbasova Həmayıl Cənab qızı	1940
Abbasova Əntiqə Heydər qızı	1935
Abdinov Samir Əmir oğlu	1973
Abdullayev İlham Bayram oğlu	1973
Abdullayev Yalçın Müzəffər oğlu	1970
Abdullayev Yusif Qoca oğlu	1932
Abdullayev Mahir Tanrıverdi oğlu	1971
Abdullayev Mahir Şahmar oğlu	1971
Abdullayev Nüsəməddin Yaqub oğlu	1961
Abdullayev Rafiq İngilis oğlu	1969
Abdullayev Sərvan Şahmar oğlu	1979
Abdullayev Ələddin Salman oğlu	1952
Abdullayeva Maya Saleh qızı	1908
Abdullayeva Maya Sərhəd qızı	1986

Abbasov Taleh Umudvar oğlu

Abbasov Elxan Kamran oğlu

Abbasov Vəlyəddin Umudvar oğlu

Abbasov Knyaz Əliqulu oğlu

Abbasova Əntiqə Heydər qızı

Abbasov Mütəllib Əli oğlu

Abbasova Suqra Əliş qızı

Abbasov Əmir Cənab oğlu

Abbasova Cənab Nazim qızı

Abbasov Əliqulu Səzar oğlu

Abbasova Məhbubə Qurban qızı

Abbasov Zəhid Səzar oğlu

Abbasova Mənzərə Məhəmməd qızı

Allahverdiyev Mahir Novruz oğlu

Allahverdiyev Nəbi İsa oğlu

Allahverdiyev Novruz Saleh oğlu

Abişov Eyvaz Talib oğlu	1950
Abişov Elşad Qiyas oğlu	1967
Abişov Etibar Mövsüm oğlu	1965
Abişov Mobil Mövsüm oğlu	1968
Abişov Həbil Mövsüm oğlu	1966
Abişov Səadət Niyaz oğlu	1967
Abişov Çingiz Nazim oğlu	1985
Abişov Əli Əbdül oğlu	1918
Abişova Mənzərə Rəhim qızı	1910
Abişova Mədinə Bədixan qızı	1908
Abişova Məryəm Məşədi qızı	1932
Abişova Mərzə Məhəmməd qızı	1930
Abişova Məhbubə Qurban qızı	1960
Abişova Çinarə Nazim qızı	1982
Abişova Gülnar Güllal qızı	1964
Azadov İlham Əyyub oğlu	1962
Allahverdiyev Bəhram Məmməd oğlu	1975
Allahverdiyev Bəhram Hidayət oğlu	1976
Allahverdiyev Vədadi Mürsəl oğlu	1977
Allahverdiyev Zəbil Əkbər oğlu	1967
Allahverdiyev Saleh İmamqulu oğlu	1918
Allahverdiyev Novruz Saleh oğlu	1947
Allahverdiyev Ziyadxan Saleh oğlu	1957
Allahverdiyev İlham Baxşeyiş oğlu	1963
Allahverdiyev Mahir Novruz oğlu	1974

Allahverdiyev Mümüş Bəhram oğlu 1923
 Allahverdiyev Hidayət Bəhram oğlu 1936
 Allahverdiyeva Validə Astan qızı 1963
 Allahverdiyeva İradə Astan qızı 1965
 Allahverdiyeva Kifayət Hüseynalı qızı 1942
 Allahverdiyeva Teybə Nəbi qızı 1933
 Allahyarov Ətibar Baloğlan oğlu 1968
 Allahyarova Qəmzə Qaraş qızı 1940
 Allahyarova Şəfiqə Zeynal qızı 1969
 Alıyev Məhəmməd Məhəmməd oğlu 1928
 Alışanov Əliqulu Tohid oğlu 1972
 Alışov Kazım Şura oğlu 1960
 Aslanov Qulu Bəhram oğlu 1927
 Aslanov Qəzənfər Qurban oğlu 1937
 Aslanov İqbal Qulu oğlu 1970
 Aslanov Xəqani Kazım oğlu 1955
 Aslanova Elnarə Tofiq qızı 1978
 Aslanova Gülsabah Qəyyum qızı 1972
 Atakişiyev Eldəniz Qaçay oğlu 1959
 Atakişiyev Fərhad Rəhman oğlu 1970
 Ağayarov Nəbi İsak oğlu 1981
 Ağayarov Roman İsak oğlu 1986
 Ağayarova Sevinc İsak qızı 1985
 Ağayarova Züleyxa Yunis qızı 1965
 Ağayev Adil Akif oğlu 1969

Allahverdiyev Ziyadın Səlah oğlu

Aslanov İqbal Qulu oğlu

Allahyarov Ətibar Baloğlan oğlu

Alışanov Əliqulu Tohid oğlu

Allahyarova Qəmzə Qaraş qızı

Allahyarova Şəfiqə Zeynal qızı

Allahverdiyeva Kifayət Hüseynalı qızı

Allahverdiyeva Teybə Nəbi qızı

Əbdələz Yelmar İsmayil oğlu

Əbdələz Zeynə Əbdələz qızı

Əbdələz Zəhid Yelmar oğlu

Nəzakət Yelmar Əbdələz qızı

Əbdələz Məzahir Yaqub oğlu

Əbdələz Əbdələz oğlu

Əbdələz Hədic Əli oğlu

Nəzakət Əbdələz qızı

Ağayev Allahverdi Səttar oğlu 1982
 Ağayev Vidadi Şəmsəddin oğlu 1960
 Ağayev Elçin Vaqif oğlu 1965
 Ağayev Elşən Şükür oğlu 1965
 Ağayev Zəhid Səttar oğlu 1963
 Ağayev Mübariz Ərşad oğlu 1970
 Ağayev Rəsim Mirsalah oğlu 1967
 Ağayev Rövşən Məmməd oğlu 1966
 Ağayev Səlah Quba oğlu 1956
 Ağalarov Sədiq Şirxan oğlu 1932
 Ağalarova Güllü Sürxay qızı 1934
 Babayev Bəkir Bəbir oğlu 1965
 Babayev Bəbir Əsgər oğlu 1942
 Babayev Qədir Əsgər oğlu 1935
 Babayev Rəmiş Şəfa oğlu 1970
 Babayev Təlmən Əli oğlu 1949
 Babayeva Qərribə Muxtar qızı 1938
 Babayeva Fənar Fərman qızı 1943
 Bəyramov Zəhid Tapdıq oğlu 1964
 Bəyramov Rövşən Tapdıq oğlu 1969
 Bəyramov Məzahir Oruc oğlu 1963
 Bəyramov TəhİR Rəfiq oğlu 1973
 Bəyramov Həbil Nəfi oğlu 1968
 Bəyramov Cəllad Səməd oğlu 1948
 Bəyramov Bəhmən Yaqub oğlu 1966

Bağirov Elşən Həsən oğlu 1965
 Bağirova Zəhra Sarı qızı 1930
 Bağirova Nailə Həsən qızı 1956
 Behbudov Abbas Behbud oğlu 1973
 Behbudov Adil Behbud oğlu 1956
 Behbudov Vaqif Yusif oğlu 1963
 Behbudova Sürəyya İbrahim qızı 1930
 Behbudova Gülbahar Yusif qızı 1968
 Behbudova Gülnaz Yusif qızı 1962
 Bidzinov Zeynəli Məmməd oğlu 1926
 Bidzinov Maqsud Ali oğlu 1928
 Bilalov Namiq Məhəmməd oğlu 1961
 Binnətov Rövşən Cəlil oğlu 1975
 Binəliyev Cabbar Gülləli oğlu 1969
 Binəliyev Əlilə Gülləli oğlu 1967
 Butko Dmitriy Nikolayevič 1930
 Bəbirov Tofiq Nifəli oğlu 1966
 Bədişov Əli Rəis oğlu 1968
 Bəylərov Bəylər Novruz oğlu 1954
 Bəxtiyarov Kamil Murtuza oğlu 1973
 Bəşirov Fəxrəddin Çərkəz oğlu 1966
 Bəşirov Ceyhun Bəşir oğlu 1967
 Bəhmənov Akif Vaqif oğlu 1974
 Bəhmənova Dilarə Məhərrəm qızı 1950
 Cabbarov Azad Pirqulu oğlu 1968

Vəliçin Asif oğlu Əhmədov

Novruz Qulu oğlu Zeynəlov

Namiq İlyas oğlu Əhmədov

Tofiq Aslan oğlu Zeynəlov

Rəfiq Nəzirov oğlu Əhmədov

Eldar Aslan oğlu Zeynəlov

Eldar Nəzirov oğlu Əhmədov

Nədir Aslan oğlu Zeynəlov

Aynur Tofiq qızı Zeynəlova

Məlik Ağayev oğlu İsmayil

Eldar Həsənov oğlu İsmayıyev

Asif Kərim oğlu Kərimov

İsmayil Kərim oğlu İsmayıyev

Soltan Sərram oğlu Kərimov

Vədalı Lətif oğlu İsmayıyev

Rəşad Rəhim oğlu Kərimov

Cabbarov Xıdır Sədrəddin oğlu 1969
 Cavadov Vaqif Əliş oğlu 1966
 Cavadov Əli Müsül oğlu 1953
 Cavadov Əhməd Əmir oğlu 1973
 Camalov Natiq Yunis oğlu 1957
 Cəbrayilov Mikayıl Əli oğlu
 Cəbrayilov Cəbrayıl Nəşirvan oğlu 1959
 Cəbrayilova Samayə Sarı qızı 1950
 Cəfərov Adil Əli oğlu 1961
 Cəfərov Müseyib Səfiyar oğlu 1895
 Cəfərov Məhəmmədəli Vəlikişi oğlu 1895
 Cəfərov Nüsrət Fəzail oğlu 1975
 Cəfərov Samir Tacir oğlu 1987
 Cəfərov Soltan Boran oğlu 1961
 Cəfərov Səfər İsgəndər oğlu 1969
 Cəfərov Fərəddin Lənkəran oğlu 1971
 Cəfərov Fəuad Fərman oğlu 1966
 Cəfərova Bağdad Həsəm qızı 1910
 Cəfərova Rəfiqə İman qızı 1937
 Cəfərova Xəzəngül Əli qızı 1951
 Çobanov Tapdıq Xədicə oğlu 1949
 Çobanova Nəzakət Tapdıq qızı 1984
 Dadaşov Mubəriz Dadaş oğlu 1968
 Dünayəliyev Adil Xənəli oğlu 1965
 Dünayəliyev Zəmin Əsgər oğlu 1951

Dünyamalyev İsmayıl Dünyamalı oğlu 1953
 Dünyamalyev Sabir Xanəli oğlu 1956
 Edilov Elşən Baxşəli oğlu 1964
 Eyvazov Hidayət Əli oğlu 1964
 Əbdülöv Yelmar İsgəndər oğlu 1949
 Əbdülöv Zahid Yelmar oğlu 1973
 Əbdülöv Məzahir Yaqub oğlu 1969
 Əbdülöv Savalan Qaraş oğlu 1937
 Əbdürrəhmanov Fəmil Sabir oğlu 1967
 Əbilov Məzahir Yaqub oğlu 1969
 Əzizov Mehman Qüdrət oğlu 1959
 Əzizov Fikrət Abbas oğlu 1965
 Əzizov Hüseyn Nəriman oğlu 1956
 Əzizov Özim Məşəli oğlu 1911
 Əzizova Zərifə Ələkbər qızı 1953
 Əzimov Nətiq Abbasqulu oğlu 1986
 Əzimov Həsənbəla Şahmar oğlu 1935
 Əzimov Akif Seydulla oğlu 1961
 Əzimova Dilarə Seydulla qızı 1956
 Əzimova Pərvanə Hüseyn qızı 1947
 Əliyev Ayaz Elman oğlu 1970
 Əliyev Arif Xanlar oğlu 1970
 Əliyev Ağəli Nəib oğlu 1932
 Əliyev Bakir Şirəslan oğlu 1973
 Əliyev Vəsil Əliabbas oğlu 1969

İsmayıl Sabir oğlu Kərimov

Murad Səfi oğlu Məhədiyev

Sənan Sənan oğlu Kərimov

Gülzər Gülləbi qızı Məhədiyeva

Fəraz Sənan oğlu Kərimov

Aydın Qurban oğlu Məmmədov

Səfi Həbi oğlu Məhədiyev

Zəbir Rəhim oğlu Məmmədov

Yusif Yusif oğlu Məmmədov

Vəqif Səmid oğlu Məmmədov

Təyib Hüseyn oğlu Məmmədov

Vəqif Sənan oğlu Məmmədov

Arif Rəfid oğlu Məmmədov

Qarəyev Ümidəli Səlimcan oğlu

Sədiq Səlimcan oğlu Məmmədov

Xətəvə Həlid oğlu Məmmədov

Əliyev Vüqar Mirzəli oğlu 1973
 Əliyev Eldar Kəriş oğlu 1963
 Əliyev Elçin Firdovsi oğlu 1982
 Əliyev Elgiz Firdovsi oğlu 1984
 Əliyev Elşən Səhərdar oğlu 1973
 Əliyev Zəfər Düşgər oğlu 1969
 Əliyev İlhəm Bəhadir oğlu 1966
 Əliyev İslam Əbdülobli oğlu 1933
 Əliyev Kəmil Hidayət oğlu 1967
 Əliyev Mikayıl Atabəba oğlu 1957
 Əliyev Məmməd Həydər oğlu 1970
 Əliyev Nədir Qaçay oğlu 1967
 Əliyev Nəsir Şahmar oğlu 1971
 Əliyev Nətiq Teymur oğlu 1973
 Əliyev Rəhman Zakir oğlu 1970
 Əliyev Firdovsi İsa oğlu 1956
 Əliyev Sədiq İsa oğlu 1967
 Əliyev Səbuh Cəhangir oğlu 1978
 Əliyev Səlim Cəhangir oğlu 1985
 Əliyev Təvəkkül Baxış oğlu 1955
 Əliyev Fikrət Abdulla oğlu 1953
 Əliyev Ülfət İman oğlu 1974
 Əliyev Həbil Misir oğlu 1975
 Əliyev Həbil Əkbər oğlu 1970
 Əliyev Hümət Fərrux oğlu 1957

Əliyev Əbülfət Əli oğlu 1963
 Əliyev Əyyub Sarı oğlu 1928
 Əliyev Əli Hümət oğlu 1954
 Əliyev Ələkbər Ələhsan oğlu 1930
 Əliyev Ənvər Zeynal oğlu 1959
 Əliyeva Arzu ...
 Əliyeva Dilər Əruc qızı 1939
 Əliyeva Yeganə Məhərrəm qızı 1960
 Əliyeva Svetlana Cavanşir qızı 1957
 Əliyeva Sürəyya Bayram qızı 1934
 Əliyeva Sürəyya Behbud qızı 1931
 Əliyeva Səhər Çarxaz qızı 1932
 Əliyeva Xavər Yusif qızı 1928
 Əliyeva Çiçək Ələkbər qızı 1931
 Əliyeva Heyran Mürşüd qızı 1962
 Əliməmmədov Namiq Şahmalı oğlu 1962
 Əliməmmədov Faiq Şahmalı oğlu 1969
 Ələkbərov Təvəkkül Ələkbər oğlu 1956
 Ələkbərov Səxavət Təvəkkül oğlu 1981
 Ələkbərov Əsgər Qurban oğlu 1930
 Ələkbərova Zeynəb Cümşüd qızı 1923
 Ələsgərov Vahid Rəşid oğlu 1962
 Ələsgərov Məzahir Məhərrəm oğlu 1969
 Əmirova Yeganə Təvəkkül qızı 1986
 Əmirova Raya Qabil qızı 1959

Qurbanov Nadir Qurban oğlu

Ələkbər Ələhsan oğlu Əliyev

Qurbanov Səfər Qurban oğlu

Sürəyya Bayram qızı Əliyeva

Hüseyn Nəriman oğlu Əliyev

Eldar Kərim oğlu Əliyev

Akif Seydulla oğlu Əliyev

İsmayil Əbülfət oğlu Əliyev

Səhər Çarxaz qızı Əliyeva

Heyran Mürşüd qızı Əliyeva

Əbülfət Əli oğlu Əliyev

Əjdər Fəxrəli oğlu Əliyev

Əjdər Fəxrəli oğlu Əliyev

Xavər Yusif qızı Əliyeva

Fəxrəli İsa oğlu Əliyev

Səccadə Cavanşir qızı Əliyeva

Əsgərov Nizami 1960
 Əsgərov Eldar Nizami oğlu 1986
 Əsgərov Xəzani Kəram oğlu 1962
 Əsədov Yalçın Asif oğlu 1957
 Əhmədova Şahin Əyyub oğlu 1957
 Əhmədov Vaqif İslam oğlu 1957
 Əhmədov Eldar Nayib oğlu 1945
 Əhmədov Rəfail Nayib oğlu 1948
 Əhmədov Yelmar Nayib oğlu 1963
 Əhmədov İbrahim Səfər oğlu 1958
 Əhmədov Natiq İlyas oğlu 1968
 Əhmədov Natiq Kəriş oğlu 1967
 Əhmədov Həsən Hümət oğlu 1948
 Əhmədova Durna Salman qızı 1922
 Əhmədova Zibeydə Bədəl qızı 1928
 Əhmədova Sərvinaz Muxtar qızı 1900
 Fərzəliyev Qədim Fərzəli oğlu 1933
 Fərzəliyev Cənan Binnət oğlu 1962
 Fərmanov Mubəriz İsrəfil oğlu ...
 Göyüşov Qurban Ramazan oğlu 1974
 Göyüşov Tanrıverdi Ənvər oğlu 1965
 Haqverdiyev Davud Məşədi oğlu 1951
 Haqverdiyev Maarif Yaqub oğlu 1969
 Haqverdiyev Şahin Məşədi oğlu 1962
 Haqverdiyeva Həvvə Zeynalabdin qızı 1927

Hacıyev Alim Əjdər oğlu ...
 Hacıyev Süleyman Lətif oğlu 1949
 Hacıyev Əlif Lətif oğlu 1953
 Hacıyev Tahir Hacı oğlu 1957
 Hübətov Bəhlul Müseyib oğlu 1937
 Hübətov Muğan Cəlil oğlu 1973
 Hübətov Təly İsgəndər oğlu 1931
 Hübətov Hətam Qurban oğlu 1960
 Hübətova Anahid Eldar qızı 1979
 Hübətova Sevil Cəlil qızı 1967
 Hübətova Simuzər Cəlil qızı 1976
 Hübətova Sədabə Rəşid qızı 1969
 Hübətova Firuzə Musa qızı 1934
 Hüseynov Allahverdi Qulu oğlu 1904
 Hüseynov Mirsiyab Həzrətqulu oğlu 1922
 Hüseynov Bakir Mirsiyab oğlu 1956
 Hüseynov Tofiq Mirsiyab oğlu 1954
 Hüseynov Vüqar Həlal oğlu 1971
 Hüseynov Emin Aleksandr oğlu 1975
 Hüseynov Zöhrab Hüseyn oğlu 1971
 Hüseynov Yaşar ...
 Hüseynov Mürşüd Səməd oğlu 1934
 Hüseynov Məshər Elxan oğlu 1991
 Hüseynov Rəşid Hüseyn oğlu 1962
 Hüseynov Rəcəb Elxan oğlu 1984

Quliyeva Sənan Əjdər qızı

Qurbanov Emin Səfir oğlu

Quliyeva Zöhrə Lətif qızı

Qurbanov Qurban Gəray oğlu

Qurbanova Fəminə Səfir qızı

Qurbanova Mənim Hacı qızı

Qurbanova Vəliyə Bəran qızı

Quliyev Əjdər Zəkəriyyə oğlu

Quliyev Nəziq Vəliyev oğlu

Quliyev Zəkəriyyə Əminə qızı

Quliyev Tahir Sənan oğlu

Quliyeva Nəranə Qarayev qızı

Quliyev Təlib Zəkəriyyə oğlu

Quliyeva Əminə Qarayev qızı

Quliyev Zəkəriyyə Lətif oğlu

Quliyeva Sənan Hüseyn qızı

Hüseynov Tacir Hüseyn oğlu 1973
 Hüseynov Çingiz Usub oğlu 1955
 Hüseynov Şakir Mustafa oğlu 1956
 Hüseynov Hüseyn İsmayıl oğlu 1934
 Hüseynov Hüseyn Fərcə oğlu 1936
 Hüseynov Əziz Aliş oğlu 1956
 Hüseynova Qızbas Mərdan qızı 1934
 Hüseynova Zinət Yunis qızı 1940
 Hüseynova Maral Kamil qızı 1985
 Hüseynova Mehriban Allahverdi qızı 1965
 Hüseynova Minəş Cümşüd qızı 1934
 Hüseynova Məxmər Qurban qızı 1949
 Hüseynova Növrəstə Fərmayıl qızı 1922
 Hüseynova Nərgiz Cəbrayıl qızı 1963
 Hüseynova Nəsibə Hüseyn qızı 1982
 Hüseynova Əminə Hüseyn qızı 1969
 Hüseynova Rəsmiyyə Aleksandr qızı 1968
 Hüseynova Sara Səfir qızı 1964
 Hüseynova Xoşbəxt Hüseyn qızı 1963
 Hüseynova Süsən Hüseyn qızı 1971
 Hüseynova Səadət Qədim qızı 1974
 Hüseynova Şəbnəm Elxan qızı 1986
 Hüseynova Ətrabə Cəbrayıl qızı 1932
 Hüseynov Hüseyn Şükür oğlu 1956
 Hüseynova Nəsibə Hüseyn qızı 1982

Həmdiyeva Mehriban Rəcəb qızı 1954
 Həməzəyev Abdulla Kəşəli oğlu 1965
 Həməzəyev Bəşir Rüstəm oğlu 1974
 Həmidova Kifayət Cıraq qızı 1955
 Həniyyəyev Bəhman Salman oğlu 1957
 Həsənov Vahid Möhsün oğlu 1958
 Həsənov Elşad Qaçay oğlu 1949
 Həsənov Rövşən Qaçay oğlu 1958
 Həsənov Elgün Nazim oğlu 1988
 Həsənov İmran Ələkbər oğlu 1940
 Həsənov Mehdi Ramil oğlu 1973
 Həsənov Parviz Vərəşil oğlu 1976
 Həsənov Ramiz Allahverdi oğlu 1971
 Həsənov Ramil İbrahim oğlu 1947
 Həsənov Təbil Qasım oğlu 1960
 Həsənov Tacir Eldar oğlu 1990
 Həsənov Təlman Yelmar oğlu 1939
 Həsənov Tofiq Bəylər oğlu 1970
 Həsənov Şöhrət Usub oğlu 1944
 Həsənov Həsən İbrahim oğlu 1933
 Həsənov Əli Mürsəl oğlu 1936
 Həsənova Ayyün Nazim qızı 1991
 Həsənova Qətibə Mirsiyab qızı 1951
 Həsənova Lətafət Həsən qızı 1976
 Həsənova Məxmər Ələkbər qızı 1942

Ramik Sirev oğlu Məmmədov

Vidadi Səfəi oğlu Məntəzəyev

Səlikət Əyləhd qızı Məmmədova

Rza Həsər oğlu Məntəzəyev

Lətifət Əyləhd qızı Məmmədova

Zəhid Lətif oğlu Mirzədoz

Məmməd Əbdul oğlu Məmmədov

Mələziyadəm Həsən oğlu Nəbiyev

Həsən Qaraq oğlu Nəbiyev

Əliqədir Xəlil oğlu Nəzirov

Səkinə Nəbiyeva qızı Nəbiyeva

Hədi Yusuif oğlu Nəzirov

Tatyana Dənizbəyova Nəzirova

Cavan Cavan oğlu Orucov

Sərahən Məmməd oğlu Nəcəfov

Mələk Əli qızı Orucova

Həsənova Səvil Əyyub qızı 1961
 Həsənova Tofiq Həsən qızı 1955
 Həsənova Fətat Əhsəd qızı 1940
 Həsənova Xəyalə Eldar qızı 1987
 Həsənova Şövkət Şikar qızı 1951
 Həsənova Gülləpəhrə Yaqub qızı 1968
 Həsənova Günəş Əbdül qızı 1910
 Həsənova Göyçək Həydoz qızı 1933
 Həşimov Səlim Kərim oğlu 1963
 Həşimova Şövkət Şükür qızı 1943
 Xudayarova Sürəyya Alış qızı 1916
 Xudiyev Zəhid Bəhlul oğlu 1965
 Xəlilov Araz Xəlil oğlu 1984
 Xəlilov Arzu Xəlil oğlu 1977
 Xəlilov Qaçay Rəhim oğlu 1943
 Xəlilov Təhir Qaçay oğlu 1962
 Xəlilova Zərifə Zəkəra qızı 1964
 Xəlilova Lələ Təhir qızı 1988
 İbadullayev Nədir Nəbi oğlu 1967
 İbrahimi Xaqani ...
 İbrahimov Əlixan Xəlil oğlu 1955
 İbrahimova Fətmə Məşdədi qızı 1959
 İlyasov Məhəmməd İlyas oğlu 1940
 İlyasov Əhməd Məhəmməd oğlu 1968
 İmami Ağababa 1910

İmani Ağayar Salman oğlu	1929
İmani Malik Ağayar oğlu	1950
İsmayilov Bəhram Mətləb oğlu	1967
İsmayilov Vədadi Lətif oğlu	1951
İsmayilov Elyas Bayram oğlu	1938
İsmayilov İbşi Kərim oğlu	1938
İsmayilov İnqilab Ələkbər oğlu	1962
İsmayilov İsmayıl Lətif oğlu	1957
İmayilova Mənzər Məşdi qızı	1908
İsmayilova Şövkət Oruc qızı	1940
İsfəndiyarov Eldar Hümət oğlu	1972
Kazimov Asif Kazim oğlu	1967
Kazimov Xəlil Mahmud oğlu	1938
Kupriyev Səyid Roman oğlu	1986
Kərimov İntiqam Şahmalı oğlu	1960
Kərimov Yalçın Asif oğlu	1950
Kərimov Rəşid Rəhim oğlu	1922
Kərimov Samran Soltan oğlu	1924
Kərimov Frunz Samran oğlu	1960
Kərimov Soltan Samran oğlu	1969
Kərimova Fərəngiz Mütəllib qızı	1934
Kərimova Fərəngül Qurban qızı	1934
Qarayev Asif Qaraqışı oğlu	1953
Qarayev Saleh Asif oğlu	1982
Qarayev Usubli Süleyman oğlu	1961

Nəzakət Nəbi qızı Orucova

Ələkbər Hətəli oğlu Pərayev

İndir Əli qızı Orucova

Fərəhli Səlah oğlu Rəstəmova

Təhman Ənvər oğlu Orucov

Çiçək Cəlil qızı Sadıqova

Nəyidə Təhman qızı Orucova

Məhəmməd Əbdüli oğlu Səlahov

Zəhrə Ələkbəz qızı Səlahova

Fərəhəddin Bəhəddər oğlu Səlimov

Araz Bəhəddər oğlu Səlimov

Mikayıl Bəhəddər oğlu Səlimov

Təfəq Səyid oğlu Səlimov

Xacir Səyidov oğlu Səlimov

Bəhəddər Mikayıl oğlu Səlimov

Səyid Mikayıl oğlu Əliyev

Qasımov Yaşar Qayıtaran oğlu	1964
Qasımov Ənvər Bəhəddər oğlu	1925
Qasımov Ağa Bayram oğlu	1930
Qasımov Rəsmiyyə Ağa qızı	1960
Qasımov Nəriminə Nizami qızı	1986
Qocayev Güman Əvəz oğlu	1941
Quliyev Aqıl Sahib oğlu	1963
Quliyev Vüqar Zəhid oğlu	1975
Quliyev Qənimət Əli oğlu	1936
Quliyev Elçin Balaxan oğlu	1965
Quliyev Zakir Lətif oğlu	1965
Quliyev İslam İdris oğlu	1957
Quliyev Mətləb Qənimət oğlu	1963
Quliyev İsmayıl Qənimət oğlu	1969
Quliyev Mikayıl Zəhid oğlu	1967
Quliyev Nətiq Vəliyəddin oğlu	1972
Quliyev Samir Tələh oğlu	1990
Quliyev Zəkərə Qəmş oğlu	1932
Quliyev Əkbər Zəkərə oğlu	1962
Quliyev Tələh Zəkərə oğlu	1967
Quliyev Tahir Soltan oğlu	1956
Quliyev Fərhad Səfər oğlu	1970
Quliyev Şahbuz Mürsəl oğlu	1924
Quliyev Şəmisi Əjdər oğlu	1970
Quliyev Şükür Bərxudər oğlu	1949

Quliyev Şükür Qaryağdı oğlu 1985
 Quliyeva Nuranə Qaryağdı qızı 1983
 Quliyeva Rəvanə Qaryağdı qızı 1979
 Quliyeva Zöhrə Lətif qızı 1968
 Quliyeva Məxmər Xanlar qızı 1930
 Quliyeva Sara Hüseyn qızı 1955
 Quliyeva Sevinə Əkbər qızı 1985
 Quliyeva Urba Hacı qızı 1936
 Quliyeva Şura Şamil qızı 1936
 Qəmbərov Qarsalan Gəray oğlu 1939
 Qəmbərov Səfər Qarsalan oğlu 1961
 Qəmbərov Nadir Qarsalan oğlu 1971
 Qəmbərov Emin Səfər oğlu 1986
 Qəmbərova Valida Boran qızı 1941
 Qəmbərova Esmira Səfər qızı 1985
 Qəmbərova Mətanət Hacı qızı 1967
 Qəhrəmanov Polad ...
 Mahmudov Əhliman Behbud oğlu 1941
 Mahmudova Roza Səfər qızı 1930
 Mehdiyev İlham 1967
 Mehdiyev Fikrət Burzu oğlu 1968
 Mehdiyev Şafa Baba oğlu 1941
 Mehdiyev Murad Şafa oğlu 1964
 Mehdiyeva Aysel Murad qızı 1987
 Mehdiyeva Gülmirə Murad qızı 1989

Hamid Bəyler oğlu Səmədov

Nübar Ləbkizi qızı Səleymanova

Fərtiyel Bəyler oğlu Səmədov

Zakir Kamran oğlu Usubov

Elxan Nəsih oğlu Sorixev

Əlyar Kamran oğlu Usubov

Sarvan Elxan oğlu Sorixev

Əjdad Kamran oğlu Usubov

Səyaxət Rəhim oğlu Usubov

Əlif Lətif oğlu Hacıyev

Cənan Həsən oğlu Fərəziyev

Tahir Hacı oğlu Hacıyev

Səhən Mədi oğlu Həşerdiyev

Kəfayət Cəng qızı Həsənova

Cəvid Mədi oğlu Həşerdiyev

Rəşad Qəzi oğlu Həsənov

Mehraliyev Əli Mürsəl oğlu 1964
 Mehraliyeva Gülzər Gülalrı qızı 1970
 Mehraliyev Orxan Əli oğlu 1971
 Mehraliyev Əli Şükür oğlu 1964
 Mikayılov Aqil Vəlikisi oğlu 1969
 Mirzəyev Kamal Abbas oğlu 1962
 Muradov Elşən Kazım oğlu 1971
 Muradov Zahir Lətif oğlu 1965
 Muradov Paşa Əsgər oğlu 1939
 Muradov Gündüz Kazım oğlu 1961
 Muradova Aysən Zöhrab qızı 1991
 Muradova Nuriddə Kazım qızı 1931
 Musayev İlqar Vaqif oğlu 1963
 Mustafayev Vidadi Şafa oğlu 1963
 Mustafayev Rza Bəşir oğlu 1948
 Mustafayeva Yaxşı Mehdiqulu qızı 1900
 Məmişov Tahir Hüseyn oğlu 1921
 Məmişov Şahin Tahir oğlu 1959
 Məmmədov Azər Vaqif oğlu 1972
 Məmmədov Aydın Qurban oğlu 1964
 Məmmədov Allahverdi 1963
 Məmmədov Arif İbad oğlu 1956
 Məmmədov Bəylər Xanlar oğlu 1935
 Məmmədov Vaqif Şükür oğlu 1940
 Məmmədov Vaqif Şamil oğlu 1951

Məmmədov Vəlif Salman oğlu 1965
Məmmədov Zakir Qasım oğlu 1966
Məmmədov Zahir Ramiz oğlu 1975
Məmmədov Yaşay Yusif oğlu 1956
Məmmədov Kamil Əmir oğlu 1958
Məmmədov Məmməd Qədir oğlu 1935
Məmmədov Məmməd Rəhim oğlu 1947
Məmmədov Niyaməddin Vaqif oğlu 1978
Məmmədov Nurəddin Vaqif oğlu 1958
Məmməd Oqtay Şükür oğlu 1957
Məmmədov Rəzmik Suren oğlu 1965
Məmmədov Rəmil Cəlal oğlu 1948
Məmmədov Rəsil Salman oğlu 1967
Məmmədov Saday Süleyman oğlu 1936
Məmmədov Sadıq Allahverdi oğlu 1986
Məmmədov Səhbət Məmməd oğlu 1976
Məmmədov Sərvər Yelmar oğlu 1970
Məmmədov Səfəralı Mehdi oğlu 1918
Məmmədov Talıy İmran oğlu 1934
Məmmədov Xosrov Bəlal oğlu 1949
Məmmədov Şöhlət İbiş oğlu 1960
Məmmədov Ceyhan Vaqif oğlu 1975
Məmmədov Əkbər Rəhman oğlu 1960
Məmmədova Afələ İbrahim qızı 1949
Məmmədova Lətifə İbad qızı 1958

Elçin Nazim qızı Həsənova

Gülxəzər Yaqub qızı Həsənova

Əli Mürəd oğlu Həsənov

Fərarə Məna qızı Həsənova

Günyək Heydər qızı Həsənova

Rəmil İbrahim oğlu Həsənov

Səhət Usub oğlu Həsənov

Səməvər Cəlib qızı Həsənova

Lətifə Həsən qızı Həsənova

Məhədi Rəmil oğlu Həsənov

Fərarə Əlib oğlu Həsənova

Səlibə Rəşid qızı Həsənova

İmran Əkbər oğlu Həsənov

Həsən İbrahim oğlu Həsənov

Səlim Kərim oğlu Həsənov

Məqan Cəlib oğlu Həsənov

Məmmədova Mələykə Atoş qızı 1933
Məmmədova Sevil Hüseyn qızı 1971
Məmmədova Səltənət Zülal qızı 1931
Məmmədova Şövkət İbad qızı 1964
Məmmədova Güllü Abdal qızı 1925
Məhərrəmov Vaqif Cəmil oğlu 1951
Məhərrəmov Məqsud Heydər oğlu 1957
Məhərrəmov Tahir Ağarza oğlu 1956
Məhərrəmov Bəsirə Əli qızı 1956
Məhərrəmov Nazlı Vəli qızı 1953
Nağiyev Yusif Şirin oğlu 1928
Nağiyeva Sara Ramiz qızı 1969
Nişanə Xocalı Mürəd qızı 1990
Novruzov Zakir Novruz oğlu 1971
Novruzov Novruz Məhərrəm oğlu 1937
Novruzov Əkbər Cənnət oğlu 1956
Novruzov Ələsgər Xanlar oğlu 1949
Novruzova Adilə Məhəmməd qızı 1937
Novruzova Rəhilə Novruz qızı 1975
Novruzova Rübabə Novruz qızı 1977
Novruzova Ülvyyə Rəhbər qızı 1977
Nuriyev Aydın Nəriman oğlu 1930
Nuriyev Hafiz Yusif oğlu 1962
Nurməmmədov Hüseyn Rza oğlu 1927
Nurməmmədova Pakizə İslam qızı 1936
Nəbiyev Məhəyyəddin Həsən oğlu 1952

Nəbiyev Hasan Qaraş oğlu 1930
 Nəbiyeva Səkina Nabatalı qızı 1930
 Nazarlı Hikmət Baba oğlu 1966
 Nəsirov Ramiz Sarı oğlu 1961
 Nəsirova Tatyana Dimitriyevna 1952
 Nəcəfov Alov Nəsib oğlu 1966
 Nəcəfov Şirəslan Məmiş oğlu 1952
 Nəcəfov Əsgər Hidayət oğlu 1940
 Orucov Elman Ənvər oğlu 1956
 Orucov Telman Ənvər oğlu 1957
 Orucov Fəzəl Ənvər oğlu 1981
 Orucov Miryusif Kərim oğlu 1940
 Orucov Rəfiq Miryusif oğlu 1972
 Orucov Faiq Əli oğlu 1954
 Orucov Cavan Canan oğlu 1976
 Orucova İradə Əli qızı 1964
 Orucova Mələk Əli qızı 1968
 Orucova Mələhət Əli qızı 1975
 Orucova Nətəvan Nəbi qızı 1989
 Orucova Tamara Yunis qızı 1944
 Orucova Xəyalə Telman qızı 1986
 Orucova Gözəl Heydər qızı 1961
 Paşayev Aleksandr Tapdıq oğlu 1932
 Paşayev Ələddin Bəhlül oğlu 1961
 Pəzliyev Qədim Pəzli oğlu 1953
 Panahov Mübariz Sabir oğlu ...

Tala İsmət oğlu Həsənov

Miryisab Həsənov qızı Hüseynov

Anahid Eldar qızı Həsənov

Çingiz Usub oğlu Hüseynov

Rəziyyə Aleksandr qızı Hüseynov

Bakir Miryisab oğlu Hüseynov

Esmə Aleksandr oğlu Hüseynov

Mənzur Qurban qızı Hüseynov

Məziy Cəmil qızı Hüseynov

Nəziyət Fəxrət qızı Hüseynov

Təqə Miryisab oğlu Hüseynov

Xələkət Hüseyn qızı Hüseynov

Nəziyət Hüseyn qızı Hüseynov

Mərid Səməd oğlu Hüseynov

Fəzəl Hüseyn oğlu Hüseynov

Ələddin Qurban oğlu Hüseynov

Rzayev İldırım Barat oğlu 1970
 Rzayev Tapdıq Köçəri oğlu 1964
 Rzayev Cənopolad Yaqub oğlu 1965
 Rüstəmov Eldar Əmir oğlu 1988
 Rüstəmov Füzuli Salah oğlu 1966
 Rüstəmov Həsən İsfəndiyar oğlu 1932
 Rəşidov Adil Məmməd oğlu 1941
 Rəşidov Nazim Adil oğlu 1972
 Rəcəbov Cəbrayıl Mehdi oğlu 1961
 Salimov Tofiq Seydi oğlu 1968
 Salimov Fəxrəddin Bahadır oğlu 1958
 Salimov Xəzər Sayavuş oğlu 1974
 Salimova Adilə Allahverdi qızı 1930
 Salimova Təmilə Ağamalı qızı 1936
 Səmədov Təryel Bəylər oğlu 1964
 Səmədov Həsəd Bəylər oğlu 1958
 Səmədov Gündüz Hidayət oğlu 1957
 Səfiyev Elxan Nəsib oğlu 1961
 Səfiyev Sərvan Elxan oğlu 1991
 Səfiyeva Gözəl Vəli qızı 1923
 Səfərov Mübariz Əsəd oğlu ...
 Səfərov Orduxan Aydın oğlu 1961
 Səfərov Osman Aydın oğlu 1964
 Səfərov Şahverdi Bəhlül oğlu 1956
 Səfərova Pəri Muxtar qızı 1930
 Sadıqov Vəqif İmamverdi oğlu 1952

Sadiqov Əvəz Asif oğlu 1929
 Sadiqova Qönçə Məmmədbağır qızı 1937
 Sadiqova Çiçək Cəlil qızı 1928
 Salahov Məhəmməd Əbdül oğlu 1931
 Salahov Natiq Faydalı oğlu 1961
 Salahov Şakir Şamil oğlu 1966
 Salahova Zəhra Ələbbas qızı 1932
 Salahova Şəkər Saday qızı 1963
 Salmanov Müşviq Vaqif oğlu 1974
 Süleymanov Rəşid Sürxay oğlu 1951
 Süleymanova Nübar Lələkişi qızı 1953
 Salimov Araz Bahadır oğlu 1960
 Salimov Bahadır Mikayıl oğlu 1928
 Salimov Seydi Mikayıl oğlu 1934
 Salimov Mikayıl Bahadır oğlu 1970
 Salimov Rəfayıl Elyas oğlu 1970
 Şahverdiyev Vüqar Məmməd oğlu 1973
 Şahverzadə Məhərrəm Cədar oğlu 1930
 Şahmuradov Mübariz Alitəhəsin oğlu 1952
 Şahmuradov Namiq Əmirxan oğlu 1965
 Şahmuradov Natiq Əmirxan oğlu 1963
 Şahmuradov Nemət Musa oğlu 1962
 Şirinov Elşən Eldar oğlu 1965
 Şirinov Elşən 6 aylıq oğlu 1991
 Şükürov Akif Rəsul oğlu 1965
 Şükürov Vaqif Rəsul oğlu 1968

Səadət Qadim qızı Hüseynova

Təpəli Xəlilçə oğlu Cəbərov

Rəcəb Əlihan oğlu Hüseynov

Nəzakət Təpəli qızı Cəbərova

Məhərrəm Əlihan oğlu Hüseynov

Gülbəyaz Səadət qızı Cəbərova

Səhəbət Əlihan qızı Hüseynova

Əli Məhərrəm oğlu Cəbərov

Mircəyib Sədiyər oğlu Cəbərov

Vaqif Rəsul oğlu Şükürov

Vüqar Məmməd oğlu Şahverdiyev

Akif Rəsul oğlu Şükürov

Məhərrəm Cədar oğlu Şahverzadə

Qönçə İspəndiyar qızı Şükürova

Nemət Musa oğlu Şahmuradov

Şükürov Vəkil İspəndiyar oğlu 1947
 Şükürov Tofiq Zakir oğlu 1934
 Şükürova Əntiqə İspəndiyar qızı 1934
 Talıbov Rəhim Xudavərdi oğlu 1908
 Usubov Elşad Kamran oğlu 1974
 Usubov Zakir Kamran oğlu 1965
 Usubov Əlyar Kamran oğlu 1967
 Usubov Səyavuş Ramiz oğlu 1971
 Usubova Şərqiyə Usub qızı 1948
 Vəliyev Ağasəf Zakir oğlu 1986
 Vəliyev Firdovsi Fazil oğlu 1966
 Vəliyev Əli İman oğlu 1962
 Vəliyeva Nəzilə Kamil qızı 1966
 Vəliyeva Güldənə Zakir qızı 1989
 Yusifov Elzəmin Yusif oğlu 1972
 Yusifov Həmid Məhəddin oğlu 1962
 Yusifova Nətvənan Pənəh qızı 1988
 Zəmanov Novruz Qulu oğlu 1936
 Zeynalov Eldar Aslan oğlu 1963
 Zeynalov Məmməd Mikayıl oğlu 1948
 Zeynalov Məcənun Zəman oğlu 1969
 Zeynalov Nadir Aslan oğlu 1968
 Zeynalov Osman Bahadır oğlu 1959
 Zeynalov Tahir Bahadır oğlu 1963
 Zeynalov Tofiq Aslan oğlu 1959
 Zeynalova Aynurə Tofiq qızı 1986

ISBN 978-9952-34-767-8

Yığılmağa verilmişdir: 11.01.2012

Çapa imzalanmışdır: 15.02.2012

Formatı: 22x28

Fiziki çap vərəqi: 16.5

Ofset çapı

Tirajı: 1000

Sifariş №12

Kitab "Şərq-Qərb" mətbəəsində
çap olunmuşdur.

Bakı, Aşıq Ələsgər küç.17.

sharq.qarb@gmail.com

Sent for typesetting: 11.01.2012

Sent to printer: 15.02.2012

Size: 22x28

Quire: 16.5

Offset

Circulation: 1000

Order №12

Printed by "Şərq-Qərb"
Printing House.

17, Ashyg Alasgar str., Baku
sharq.qarb@gmail.com

KHOJALY

Genocide of the 20th century

CHODSCHALI
Völkermord des

j-38024

KHOJALY خوجالي-مذبحة القرن العشرين

Genocide of the 20th century

KHOJALY

CHODSCHALI
Völkermord des XX. Ja

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

خوجالي-مذبحة القرن العشرين

ХОДЖАЛЫ
Геноцид

KOCALI خوجالي-مذبحة القرن العشرين

KHODJALY

Génocide du XXe siècle

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

KHOJALY

Genocide of the 20th century

CHODSCHALI

Völkermord des XX.

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

KOCALI

ХОДЖАЛЫ

Геноцид XX века

KHOJALY

Genocide of the 20th ce

خوجالي-مذبحة القرن العشرين

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunder

خوجالي-مذبحة

26.02.1992

KOCALI

نشرين

CHALI

ord des XX. Jahrhunderts

ХОДЖАЛЫ

Геноцид XX века

KHODJALY

Génocide du XXe siècle

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

KHOJALY

Genocide of the 2

f the 20th century

KOCALI

ХОДЖАЛЫ

Геноцид XX века

KHOJALY

خوجالي-مذبحة القرن العشرين

Genocide of the 20th century

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhun

CHODSCHALI

Völkermord des XX. Jahrhunderts

خوجالي-مذبحة القرن العشرين

ХОДЖАЛЫ
Геноцид XX

KOCALI

خوجالي-مذبحة القرن العشرين